Тошкент ҳақиқати

1928 йил 11 декабрдан чиқа бошлаган

№ 118 (10.367).

1992 йил 13 август чоршанба

Баҳоси 2 сўм.

Вилоят ижтимоий-сиёсий газетаси

ШОДИЁНА МАРКАЗИ — МУСТАҚИЛЛИК МАЙДОНИ

Республикамиз Мустақиллик кунининг бир йиллигига тайёргарлик кўрмоқда. Табиийки, Ўзбекистон пойтахти тантаналар маркази бўлади. Бу ерда байрам тадбирларини ўтказиш штаби тузилган. Етакчи режиссёрлар, сценарийчилар, пойтахт театрларининг балетмейстерларидан иборат катта ижодий гуруҳ иш олиб бормоқда. Байрам кунларида шаҳар катта саҳна майдонига айланади. Ўзбекистоннинг барча вилоятлари ва Қорақалпоғистондаги юзлаб артистлар ва ҳаваскорлик жамоалари бу ерда кўрсатиш учун томошалар дастурларини тайёрламоқдалар. Театрлаштирилган томошаларда иштирок этиш учун МДҲ давлатларидан таниқли артистлар таклиф этилган. Қўшни Ўрта Осиё республикалари ва Қозоғистон халқларининг санъати кенг намойиш этилади.

— Мустақиллик кунининг тантанали қисми Ўзбекистон пойтахтининг Бош майдони — Мустақиллик майдонида бошланиши рамзий маънога эга, — деди байрам томошаларининг бадиий раҳбари ва бош режиссёри Рустам Ҳамидов. — Ҳозир бу ерда оммавий тайёргарлик ишлари олиб борилмоқда, бир неча қурилиш трестлари шу иш билан банд. Улар томошабинлар учун минбарлар барпо этишяпти, майдонни обод қилишяпти. Майдоннинг ўртасига Ўзбекистон мустақиллиги рамзи бўлган муваққат ёдгорлик ўрнатилади. У диаметри олти метр келадиган катта шар шаклида бўлиб, унда республика харитаси акс эттирилган. Бу ерда 31 август куни байрам мушакбозлиги бошланади. Шу мушакбозлик сценарийси ишлаб чиқилди. Лекин асосий тадбирлар эртасига бўлади. Етакчи ижодий жамоалар Ўзбекистон пойтахти аҳолисига ва меҳмонларига ўз маҳоратларини намойиш этади. Республика драма ва музикали театрларининг артистлари ҳамда хонандалари улкан театрлаштирилган томошада иштирок этадилар, бу томошалар халқимиз тарихининг асосий босқичлари ҳақида ҳикоя қилади. Шонли сана шарафига тантанали салют берилади, миллий рамз билан безатилган бир неча ҳаво шарлари осмонга кўтарилади.

1 сентябрь куни кечқурун Тошкент осмонини катта мушакбозлик ранг-баранг қилиб ёритади. Бутун шаҳар байрамга мослаб безатилади, юзлаб байроқлар кўтарилади, ҳаво шарлари учирилади, чироқлар порлайди. Анҳор соҳили оммавий халқ сайли майдонига айланади. Анҳор бўйида павильонлар, очиқ концерт майдончалари жойлашади. Тошкентнинг ҳар бир райони бу ерда ўз ютуқларини кўрсатиши мумкин, район маданият уйларининг ҳаваскорлик артистлари алоҳида томошалар кўрсатадилар. Халқ усталари ясаган буюмларнинг кўргазма-савдоси ташкил этилади. Аскиячилар катталарни ҳам, болаларни ҳам қувноқ ҳазил-мутойибалар билан кутиб оладилар.

Байрам кунлари Халқлар дўстлиги майдони ўз номига тўла мос бўлади. Кўп сонли миллий маданият марказлари бу ерда ўз павильонларини очадилар. Уларда фольклор-этнографик жамоалари республикада яшовчи халқларнинг санъати, турмуши ва анъаналари билан таништирадилар. Ўзбекистон Миллий боғи ўз байрам дастурини тайёрлаган. Буюк шоир ва мутафаккир Алишер Навоий ҳайкали олдида таниқли ўзбек шоирлари ўлкамиз мустақиллигига бағишланган шеърларини ўқиб берадилар. Боғда сув спорти байрами бўлади.

Шаҳардаги энг яхши майдонлардан бири — Алишер Навоий номли театр майдони болалар ихтиёрига бериб қўйилади. Бу ерда ёш тошкентликлар учун театрлаштирилган томошалар бўлади. Дастурга болалар ҳаваскорлик жамоаларининг чиқишлари, хилма-хил кўргазмалар, танловлар ўтказиш киритилган. Цирк артистлари ва қўғирчоқ театри артистлари томошалар кўрсатадилар.

Овқат шинавандалари учун ўзбек таомлари байрами тайёрланмоқда. Тошкентнинг марказидаги фақат пиёдалар учун ажратилган кўчаларда истаган киши энг яхши ошпазлар тайёрлаган палов, кабоб, Шарқ қандолатларидан татиб кўришлари мумкин бўлади.

А. ИВАНОВА,
ЎзА мухбири.

Мустақил Ўзбекистон пойтахтининг Бош майдони — Мустақиллик майдонида байрамга тайёргарлик муносабати билан таъмирлаш ишлари қизитиб юборилди.

Ф. Қурбонбоев (ЎзА) сурати.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» ЙЎҚЛАМАСИ

ШУ РУКН билан берилаётган бу галги саҳифа Оққўрғон районига бағишланади. Кўҳна ва қадимий тарихга эга бўлган бу районнинг вилоят, қолаверса, республика халқ хўжалиги ишлаб чиқаришида тутган ўрни салмоқлидир. Мустақиллик шарофати билан районда кейинги бир йил ичида катта ишлар амалга оширилди. Қишлоқ хўжалигини ҳар жиҳатдан юксалтириш йўлидан дадил олға борилаётир. Бозор иқтисоди шароитида кўрилаётган чора-тадбирлар ҳозирнинг ўзидаёқ яхши самаралар бермоқда. Газетамизнинг иккинчи саҳифасида ана шу ҳақдаги мақолалар билан танишасиз.

ТАШКИЛИЙ КОМИТЕТ МАЖЛИСИ

● 10 август куни Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасида Бош вазир А. Муталов раислигида Мустақиллик байрамини ўтказиш ташкилий комитетининг мажлиси бўлди. Унда республикамизда, жумладан, Жиззах ва Наманган вилоятларида Мустақиллик куни байрамига тайёргарликнинг бориши тўғрисидаги масала кўриб чиқилди.

Сўзга чиққан кишилар ташкилий комитетнинг 1992 йил 3 августда бўлиб ўтган мажлисида қабул қилинган қарорга биноан штаблар тузилгани, иш режаси тайёрланиб, бажаришга киришилганини таъкидладилар.

Вилоятларни ҳамда Тошкент шаҳрини орасталаш ва безатиш ишлари 25 августгача якунланади.

Мустақиллик байрамига Қорақалпоғистон Республикаси ва барча вилоятлардан меҳмонлар келишади. Уларни кутиб олиш ва жойлаштириш тадбирлари белгиланди.

Байрам кунларида шаҳар аҳолисини озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлаш ва уларга намунали хизмат кўрсатиш мақсадида пойтахт савдо ташкилотлари тегишли тадбирларни амалга оширадилар. Барча районлар, маданият ва истироҳат боғларида, майдонларда, маҳаллаларда озиқ-овқат ва саноат моллари, вилоятлардан келтирилган қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг кенг кўламдаги савдоси уюштирилади.

31 август куни озиқ-овқат дўконлари кеч соат 22 гача, саноат моллари дўконлари эса одатдагидан бир соат кўп ишлайди.

Республикамизнинг Мустақиллик майдонида истиқлол, тинчлик ва ҳамкорлик мавзуида катта байрам тадбири ўтказилади. Унда серқуёш диёримизнинг таниқли санъат усталари, бадиий ҳаваскорлик жамоалари, фольклор дасталари, барча вилоятлардан келган ижодкорлар қатнашадилар.

31 август ва 1 сентябрь кунлари намойиш этиладиган барча спектакллар, бадиий фильмлар меҳмонларга бепул кўрсатилади.

Мажлисда Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги давлат назорат комитетининг раиси М. М. Мирқосимов, Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосарлари Э. С. Самандаров, К. Н. Тўлаганов, А. Н. Ёзненко қатнашдилар.

(ЎзА).

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

Ўзбекистон Республикасининг давлат божхона қўмитасини ташкил этиш тўғрисида

Ўзбекистон Республикасининг конституциясига, «Ўзбекистон Республикаси давлат мустақиллигининг асослари тўғрисида»ги қонунга, МДҲ давлатларининг бож сиёсати принциплари тўғрисида 1992 йил 13 мартдаги битимга мувофиқ ҳамда ягона давлат бож сиёсатини ўтказиш, республиканинг иқтисодий манфаатлари ҳимоя қилинишини таъминлаш, наркотик моддалар, қурол-яроғ, ўқ-дори, портловчи моддалар контрабандасига қарши кураш самарадорлигини ошириш, шунингдек, тақиқланган буюмларнинг қонунга хилоф равишда олиб келиниши ҳамда моддий ва маданий бойликлар олиб чиқиб кетилишининг олдини олиш мақсадида:

1. Ўзбекистон Республикаси божхона қўмитаси билан Ўзбекистон Республикаси ички ишлар вазирлиги ҳузуридаги товар-моддий бойликлар олиб чиқиб кетилиши устидан назорат қилувчи давлат инспекциясининг бош бошқармаси негизида Ўзбекистон Республикасининг Давлат божхона қўмитаси ташкил этилиб, у бевосита Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги вазирлар маҳкамасига бўйсундирилсин.

2. Қорақалпоғистон Республикасида, вилоятларда ва Тошкент шаҳрида давлат божхона қўмитасининг бошқармалари ташкил этилсин ва улар бевосита Ўзбекистон Республикасининг Давлат божхона қўмитасига бўйсундирилсин.

3. Белгилаб қўйилсинки, Ўзбекистон Республикасининг давлат божхона қўмитаси ва унинг жойлардаги бўлинмалари ўзларининг амалий фаолиятида халқаро ҳуқуқ меъёрларига, Ўзбекистон Республикасининг бошқа давлатлар билан тузган битимларига, Ўзбекистон Республикаси қонунларига, Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонларига, Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги вазирлар маҳкамасининг қарорларига амал қиладилар.

4. Ўзбекистон Республикаси Давлат божхона қўмитасининг асосий вазифалари қуйидагилардан иборат эканлиги белгилаб қўйилсин:

берилган ҳуқуқлар доирасида республиканинг иқтисодий хавфсизлигини пухта таъминлаш, бошқа давлатлар билан савдо ва валюта-молия муносабатларининг божга оид ишларини тартибга солиш тизимини такомиллаштириш, Ўзбекистон Республикасининг ташқи иқтисодий алоқаларини ривожлантиришга кўмаклашиш;

Ўзбекистон Республикасининг вазирлар маҳкамаси белгилайдиган тартиб ва миқдорда бож йиғимлари, пошлиналар, солиқлар ва бошқа тўловларни республика бюджетига ўз вақтида ўтказиш;

божхона ишлари масалалари бўйича республиканинг халқаро ҳамкорликда қатнашувини таъминлаш, божхона хизмати тармоқларини ривожлантириш ва унинг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш, Ўзбекистон Республикасининг божхона статистикасини шакллантириш ва юритиш;

республиканинг ички бозорини муҳофаза қилиш, хомашё, материаллар, маҳсулот, қимматбаҳо буюмлар ва товарлар, шунингдек, маданий ва тарихий мерос буюмлари, маънавий мулк объектлари ғайриқонуний равишда олиб чиқиб кетилишига йўл қўймаслик; контрабандага ва божхона қоидалари бузилишига қарши кураш, наркотик моддалар, руҳиятга салбий таъсир қилувчи ва портловчи моддалар, қурол-яроғ қонунга хилоф равишда муомалада бўлишига чек қўйиш;

Ўзбекистон Республикасининг божхонага оид қонунида белгиланадиган бошқа вазифалар.

5. Ўзбекистон Республикасининг Давлат божхона қўмитаси қуйидаги ҳуқуқларга эга:

— Ўзбекистон Республикасининг қонунларига мувофиқ товар-моддий бойликларни олиб келиш ҳамда уларни олиб чиқиб кетишга доир божхона қоидаларини ҳар қандай бузиш ҳолларига чек қўйиш, контрабанда буюмларини ва бошқа моддий бойликларни мусодара қилиш;

— Республика молия вазирлиги билан биргаликда савдога даҳлдор бўлмаган муомалада Ўзбекистон Республикаси ҳудудидан олиб чиқиб кетиладиган ва унга олиб келинадиган буюмларга бож пошлиналари миқдорларига ўзгартишлар киритиш;

— молия вазирлиги ва марказий банк билан биргаликда Ўзбекистон Республикасидан олиб чиқиб кетиладиган валютанинг чекланган меъёрини кўриб чиқиш;

— Ўзбекистон Республикасининг божхона ҳудудига буюмларни олиб келиш ҳамда шу ҳудудга вақтинча олиб келинган буюмларни олиб чиқиб кетиш юзасидан белгиланган муддатни узайтириш;

— Ўзбекистон Республикаси ҳудудида жойлашган (мулкчилик шаклидан ва қайси идорага қарашли бўлишидан қатъи назар) вазирликлардан, идоралардан, ташкилотлардан, маҳаллий ҳокимият органларидан, ташқи иқтисодий алоқаларнинг қатнашчиларидан ташқи иқтисодий фаолиятни бож-тариф нуқтаи назаридан тартибга солиш вазифаларини ҳал қилиш, юклар ва мол-мулкни бир жойдан иккинчи жойга олиб боришда қонунийликни белгилаш, шунингдек, тегишли бож тўловлари ва йиғимларини республика бюджетига тўлаш учун бухгалтерия маълумотлари, ҳисоботлар, маълумотномалар ҳамда бошқа материалларни олиш;

— Республика ҳудудида рўйхатга олинган ташқи иқтисодий алоқаларнинг қатнашчиларини улар Ўзбекистон Республикасининг божга оид қонунларига қандай риоя этаётганликларини текшириб туриш;

— божхона иши масалалари бўйича МДҲ мамлакатлари ҳамда ажнабий давлатларнинг божхона хизматлари билан ҳамкорлик қилиш, республика ҳукуматининг топшириғига биноан божга оид битимлар ва шартномаларни имзолаш.

6. Белгилаб қўйилсинки, Ўзбекистон Республикаси Давлат божхона қўмитасининг амалдаги қонунларга мувофиқ қабул қилган қарорларини барча корхоналар, ташкилотлар, муассасалар, мансабдор шахслар ва фуқаролар бажаришга мажбурдирлар.

7. Ўзбекистон Республикаси давлат божхона қўмитасининг ходимлари ўқ отиш қуролини, махсус воситалар ҳамда шахсий ҳимоя воситаларини сақлаш ва олиб юриш ҳуқуқига ва зарур ҳолларда ички ишлар органларининг ходимлари учун белгиланган қоидаларга мувофиқ уларни қўллаш ҳуқуқига эгадирлар.

Ўзбекистон Республикаси давлат божхона қўмитаси тизимининг ходимлари учун махсус кийим-бош жорий этилсин.

8. Ўзбекистон Республикаси ички ишлар органлари ходимлари учун белгиланган барча ҳуқуқлар ва имтиёзлар, хизматни ўташ, жумладан, махсус ва шахсий унвонлар бериш, мансаб маошларига ва кўп йиллик хизматига устама ҳақ тўлаш тартиби ва шартлари давлат божхона қўмитасининг ходимларига татбиқ этилади.

9. Божхона қўмитасининг ҳамда товар-моддий бойликлар олиб чиқиб кетилиши устидан назорат қилувчи давлат инспекцияси бош бошқармасининг ва уларга қарашли ҳудудий органларнинг балансида бўлган бинолар, иншоотлар, техника, қуроллар, автотранспорт, алоқа воситалари ва бошқа мол-мулк Ўзбекистон Республикаси Давлат божхона қўмитасининг тасарруфига бепул топширилсин.

10. Моддий-техника базасини ривожлантириш, ижтимоий дастурларни таъминлаш ва божхона хизматларининг ходимларига моддий ёрдам бериш учун Ўзбекистон Республикаси Давлат божхона қўмитасининг махсус жамғармаси ташкил этилсин.

Белгилаб қўйилсинки, ушбу жамғарма асосли ва қонуний равишда мусодара қилинган товар-моддий бойликлар тўла сотилиб, бюджетга тегишли тўловлар ўтказилган тақдирда шулардан тушган маблағнинг 20 фоизи, шунингдек, савдога даҳлдор бўлмаган муомалада бож йиғимлари, пошлиналар тарзида, контрабанда буюмларини сотишда хизмат кўрсатишдан олинадиган режадан ташқари даромадлар ҳисобига ташкил қилинади.

11. Ўзбекистон Республикасининг божга оид қонуни қабул қилингунга қадар «Ўзбекистон Республикасида ташқи иқтисодий фаолиятни рағбатлантириш, чет эл инвестицияларини жалб этиш ва ҳимоя қилиш чоралари тўғрисида» Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1992 йил 24 июндаги фармонига, шунингдек, СССР божхона кодексининг ва «Бож тарифи тўғрисида» СССР қонунининг ушбу фармонга ва Ўзбекистон Республикаси қонунларига зид бўлмаган қоидаларига амал қилинсин.

12. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон Республикаси божхона қўмитасини ташкил этиш тўғрисида» 1991 йил 25 октябрда чиқарган фармони ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин.

13. Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги вазирлар маҳкамаси 15 кун муддат ичида Ўзбекистон Республикаси Давлат божхона қўмитасининг фаолиятини ташкил этиш юзасидан қарор қабул қилсин.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри, 1992 йил 10 август.

ОЛИЙ КЕНГАШ ДЕЛЕГАЦИЯСИНИНГ ҲИНДИСТОНГА САФАРИ

Ҳиндистон Республикаси парламентининг таклифига биноан Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг делегацияси 11 август куни Тошкентдан Деҳлига жўнаб кетди. Делегацияга Олий Кенгаш Раиси Ш. М. Йўлдошев бошчилик қилмоқда.

Қорақалпоғистон Республикаси Олий Кенгашининг Раиси У. Аширбеков, Олий Кенгаш Экология ва табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш масалалари комитетининг аъзоси, Сирдарё вилояти ҳокимининг биринчи ўринбосари А. Турдиқулов, Олий Кенгаш Мандат комиссиясининг котиби, Халқ демократик партияси Бухоро райони кенгашининг биринчи котиби С. Т. Жўраева, Олий Кенгаш Саноат, халқ истеъмоли моллари, аҳолига хизмат кўрсатиш ва савдо комитетининг аъзоси, Ўзбекистон Республикаси давлат назорати комитети Қўқон шаҳар инспекциясининг давлат назоратчиси Б. Тўйчибоев ва Олий Кенгаш Ёшларга доир сиёсат комитетининг аъзоси, Уруш ва меҳнат фахрийлари Қашқадарё вилояти кенгашининг раиси С. У. Усмонов ҳам делегация сафида Ҳиндистонга йўл олдилар.

Ўзбекистон парламенти аъзоларининг Ҳиндистонга сафаридан кўзланган асосий мақсадлардан бири — мамлакатимиз ва халқларимиз ўртасидаги кўп асрлик дўстона алоқаларни янада мустаҳкамлашдан иборатдир. Бу дўстлик Ўзбекистон Республикаси Президенти И. А. Каримов ўтган йилнинг августида Ҳиндистонга қилган сафари чоғида сифат жиҳатидан янги босқич билан бойитилди.

Сафар чоғида парламент аъзоларининг Ҳиндистон олий мартабали раҳбарлари ва бир қанча штатларининг раҳбарияти билан учрашуви, Ҳиндистон парламентининг иши билан танишиши, шунингдек Ҳиндистон мустақиллигининг 45 йиллигига бағишланган юбилей тантаналарида иштирок этиши мўлжалланмоқда.

Делегацияни Тошкент аэропортида Ҳиндистоннинг Ўзбекистон Республикасидаги мухтор вакили жаноб Ашок Мукержи ҳам кузатиб қолди.

УЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

ЎРТОҚ У. АБДУҒАНИЕВНИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ДАВЛАТ БОЖХОНА ҚЎМИТАСИНИНГ РАИСИ ЭТИБ ТАЙИНЛАШ ТЎҒРИСИДА

Ўртоқ Ураимжон Абдуғаниев Ўзбекистон Республикаси давлат божхона қўмитасининг раиси этиб тайинлансин.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри, 1992 йил 12 август.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ҲУЗУРИДАГИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ҚАРОРИ

ДАМ ОЛИШ КУНИНИ 29 АВГУСТ ШАНБАДАН 1992 ЙИЛ 31 АВГУСТ ДУШАНБА КУНИГА КЎЧИРИШ ҲАҚИДА

Вазирлар Маҳкамаси қарор қилади:

Ўзбекистон Республикаси Мустақиллик кунининг бир йиллиги байрам қилиниши муносабати билан, меҳнат жамоаларининг истакларига пешвоз чиқиб, дам олиш куни 29 август шанбадан 1992 йил 31 август душанба кунига кўчирилсин.

Вазирлар Маҳкамасининг Раиси
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри, 1992 йил 11 август.

Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамасининг қарори

1992 ЙИЛ ПАХТА ҲОСИЛИНИ ЙИҒИБ-ТЕРИБ ОЛИШГА ТАЙЁРГАРЛИКНИ ТУГАЛЛАШ ВА ЙИҒИМ-ТЕРИМНИ УЮШҚОҚЛИК БИЛАН ЎТКАЗИШ ЧОРАЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Вазирлар Маҳкамаси бу йилги шароитда кўпгина районларда ва вилоятларда бетартиблик ва сусткашлик юз бераётганини, ғўза баргини тўктиришга тайёргарлик кучайтирилмаганини, пахта териш техникасини созлаш чўзилиб кетаётганини таъкидлайди.

Сирдарё вилояти хўжаликларида ғўза баргини тўктириш учун ерда ишлатиладиган 242 та пуркагич, Сурхондарё вилоятида 191 та, Жиззах вилоятида 125 та, Тошкент вилоятида 264 та пуркагич ремонт қилинмаган. Пуркагич машиналарга дефолиантлар қўйиладиган пунктларни насослар, материаллар, коржома ва хусусий ҳимоя воситалари билан таъминлаш тугалланмаган.

«Узсельхозхимия» республика ишлаб чиқариш-илмий бирлашмаси (ўртоқ Шарипов) хўжаликларга дефолиантлар етказиб бериш масалаларини етарли даражада тез ҳал қилмаяпти. Сирдарё, Қашқадарё ва Андижон вилоятларига зарур дефолиантларнинг ярми ҳам келтирилган эмас.

Жиззах вилояти хўжаликларида пахта териш машиналарининг 31 фоизи, Сирдарё вилоятида 39 фоизи, Қашқадарё вилоятида 24 фоизи йиғим-теримга тахт қилинган эмас. Йзбоскан, Жиззах, Тўрақўрғон, Пастдарғом, Комсомол районларида ва бошқа бир қанча районларда пахта териш машиналарининг атиги 45—55 фоизи ишга тахт қилиб қўйилган, холос. Тошкент вилоятида мавжуд кўрак териш машиналарининг 38 фоизи ва кўрак чувиш машиналарининг 30 фоизи, Қашқадарё вилоятида кўрак узиш машиналарининг 29 фоизи ва кўрак чувиш машиналарининг 20 фоизи, Самарқанд вилоятида кўсак узиш машиналарининг 46 фоизи ва кўрак чувиш машиналарининг 39 фоизи ремонт қилинмаган.

Янги ҳосил пахтасини қабул қилиб олиш ва қайта ишлашга тайёргарлик ҳам қониқарли эмас. Пахта заводларининг 18 фоизи ва тайёрлаш пунктларининг 56 фоизи мавсумга тахт қилинмаган, холос. Қуритиш-тозалаш цехларини тайёрлаш эса ҳамма жойда кечикмоқда.

Қорақалпоғистон Республикаси хўжаликларида дала шийпонларининг деярли ярми ҳанузгача ремонт қилинмаган, тарозиларнинг 30 фоизи текширилмаган, пахта териш учун этаклар, механизаторлар учун коржомалар етишмайди. Бу масалаларга Андижон, Сурхондарё, Хоразм вилоятлари хўжаликларида ҳам тегишлича эътибор берилмаяпти.

Хўжаликларнинг молиявий аҳволининг оғирлиги пахта йиғим-теримига тайёргарликка доир кўпгина тадбирларнинг бажарилишига тўсқинлик қилмоқда. Қишлоқ хўжалик вазирлиги (ўртоқ Кўчқоров) колхозлар ва совхозлар иқтисодиётини соғломлаштириш, пахтакорлар меҳнатига ҳақ тўлаш даражасини ошириш билан етарли шуғулланмаяпти.

Пахта йиғим-теримига тайёргарликда йўл қўйилган ана шу ва бошқа камчиликларнинг сабаби кўп жиҳатдан шундаки, Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалик вазирлиги, Ўзбекистон Қишлоқ хўжалик таъминот ва ремонт давлат-кооператив комитети, Ўзбекистон Қишлоқ хўжалик фанлари академияси, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятларнинг ҳокимликлари юз берган вазиятнинг жиддийлигини тушуниб етмаётирлар, тайёргарлик ишларини ўз вақтида сифатли тугаллаш учун мавжуд имкониятлардан фойдаланиш хусусида собитқадамлик билан ташкилотчилик ишларини олиб борамаётирлар.

Вазирлар Маҳкамаси қарор қилади:

1. Жиззах (ўртоқ Турсунов), Сирдарё (ўртоқ Маҳмудов), Қашқадарё (ўртоқ Ҳидиров), Сурхондарё (ўртоқ Бердиев) ва Тошкент (ўртоқ Сайдалиев) вилоятлари ҳокимликларининг, Қишлоқ хўжалик вазирлигининг (ўртоқ Кўчқоров), Ўзбекистон Қишлоқ хўжалик таъминот ва ремонт давлат-кооператив комитетининг (ўртоқ Ҳусанов) эътибори улар йиғим-терим техникасини, пахта заводларини, тайёрлов пунктларини, қуритиш-тозалаш цехларини, дала шийпонларини мавсумга тайёрлашни тугаллаш юзасидан кўраётган чоралар етарли эмаслигига қаратилсин.

2. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятларнинг ҳокимликлари, Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалик вазирлиги, Ўзбекистон Қишлоқ хўжалик таъминот ва ремонт давлат-кооператив комитети, Ўзбекистон Қишлоқ хўжалик фанлари академияси, республика Давлат

(Давоми учинчи бетда).

● «ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» ЙЎҚЛАМАСИ

1 СЕНТЯБРЬ — ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ МУСТАҚИЛЛИК КУНИ

ЭРКИНЛИК ШАРОФАТИ

ОҚҚЎРҒОН райони халқ хўжалигида тутган ўрни, етиштираётган қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг салмоғи жиҳатидан вилоятимизда муҳим аҳамиятга эгадир. Шунингдек, бу ерда кейинги йилларда маҳаллий саноатни ривожлантиришга ҳам катта эътибор берилаётир. Кичик-кичик корхоналар ташкил этилмоқда. Уларда турли хил халқ истеъмоли маҳсулотлари ишлаб чиқарилаётир. Бир вақтлари фақатгина пахта кетидан қувилган бўлса, мустақиллик шарофати билан районда мева-чева етиштириш, ғалла экиб ўстиришга ҳам муҳим соҳа сифатида қаралмоқда. Қишлоқлар обод ва кўркам бўлиб бораётир. Қисқаси, кейинги икки-уч йил ичида районнинг иқтисодий-ижтимоий ҳаётида туб ўзгаришлар рўй бермоқда. Мухбиримиз район ҳокимининг биринчи ўринбосари Абдусамад Сафаев билан ана шу масалалар ва мустақилликнинг дастлабки йилида қўлга киритилган ютуқлар тўғрисида суҳбатлашди.

— **Албатта, мустақиллик ҳар бир миллатнинг орзуси. Лекин, ҳеч вақт мустақилликка осонликча эришилмаган...**

— Бу тарихдан ҳам маълум. Аксарият ҳолларда мустақилликка жанг билан, қон тўкиб эришилганлигини яхши биламиз. Лекин худога минг қатла шукурки, бизда республикамиз ҳукуматининг раҳбарлари, шахсан Президентимизнинг саъи-ҳаракатлари туфайли бу орзуга, айтиш мумкин, нисбатан тинч йўл билан эришиб турибмиз. Ахир, садақа сўраб ҳаёт кечириш жонга тегиб кетган эди. Тўғри, йўқ демасдилар, ҳамма нарсани мўл-кўл қилиб қўйгандек бўлардилар.

Ҳозир анча қийин бўляпти. Буни ҳаммамиз билиб турибмиз. Лекин, қийналсак ҳам майли. Вақти-соати келиб, ҳаммаси яхши бўлиб кетишига ишончимиз комил. Лекин, бунга ўз-ўзидан эришилмади. Миллий ифтихор туйғуси бизга насиб этдими, уни қадрлашимиз, эъзозлашимиз керак. Буни ҳар бир одамнинг онгига сингдириш лозим.

— **Мустақил бўлгач, интизом бўшашиб кетди, кадрларнинг савияси пасайди, ҳамма ерда бош-бошдоқлик ҳукм суряпти, ким нима иш қилса шуни қиляпти, уларни ҳеч ким терговайди, деган гаплар юрибди. Сиз бунга нима дейсиз?**

— Ундай эмас. Модомики, шундай гаплар бор бўлса, бунинг учун ўзимиз айбдормиз. Эркинликда, мустақилликда ишлашга ўрганмаган, кўникмаган эканмиз-да. Юқоридан қийин-қистовга олиб, ҳа бўл, ҳа бўл, уни қил, буни қил, деб туришларига ўрганиб қолганмиз-да. Ана шуни қўмсаяпмизми? Яна зуғум ўтказиладиган давр келишини истаяпмизми? Йўқ, асло. Вазиятни тўғри тушуниш керак. Ақлидрок билан меҳнат қилишимиз, ҳар ким ўз ишини билиб қилиши, ўз бурчини бажариши зарур. Ахир бу ҳаммага маълум ҳақиқат-ку. Тирик жон борки, эркин нафас олишни ёқтиради. Эркин ишласанг, ўзинг маънавий қониқиш ҳосил қиласан. Меҳнатинг унумли бўлади. Буни бизнинг районимиз мисолида ҳам кўрса бўлади. Ҳар бир тармоқда айтиш мумкинки, ишлар яхши кетаяпти. Кадрларимиз билиб ишини қиляпти. Илгари қандай бўларди? Яхши биласиз. Райкомдан, райижроқўмдан қатъий топшириқ берилардн. Мана шуни қиласан, бажарасан, вассалом. Имконият, шароит, куч етадими йўқми, буни ҳисобга олмасдилар. Оқибатда кўп номаъқулчиликлар рўй берарди. Шунга мажбур қилардилар. Оддий бир мисол. Хўжаликда қанчадан-қанча техника бор. Бироқ вақти-соати келганда сен уни район техника таъминоти идорасига олиб бориб таъмир қилдиришинг шарт. Чунки улар ҳам ишлаши, пул топиш, тирикчилик қилиши керак. Кошки эди таъмирлашни сифатли қилиб бажаришса. Йўқ, мендан кетгунча, эгасига етгунча қабилида таъмирлаб беришарди. Ана уни хўжаликка олиб келганингдан сўнг баъзан бутунлай янгидан таъмирлашга мажбур бўласан. Уларга қанчадан-қанча пул ўтказгансан, чув тушиб қолаверасан. Додингни ҳеч кимга айтолмайсан. Қанча, қанақа экин экиш, қанча ҳосил олиб бериш, ҳатто уни қачон топширишни ҳам ўзлари режа қилиб беришарди. Улар тавсия қиладиган экинни сенинг еринг хоҳлайдими йўқми, бу билан ишлари йўқ.

— **Мустақиллик шарофати билан пахта майдонлари камайтирилиб, мева-чева, ғалла, сабзавот учун ҳам катта-катта ерлар ажратилди.**

— Бу албатта, яхши бўлди. Лекин менинг назаримда пахтакор районларда етиштириладиган сабзавотни вақтида йиғиштириб олиш, истеъмолчига етказиб бериш ёки қайта ишлаш борасида ҳали кўп камчиликларимиз бор. Узоққа бормайлик, шу бу йилдаги айрим ҳолларга тўхталамиз. Катта-катта майдонларда етиштирилган карам қолиб кетди. Уларни молга беришга мажбур бўлдилар. Нега дейсизми, россияликлар карамни яхши олишмаяпти. Чунки таннархи қимматлашиб кетдида. Мана, ўзингиз қаранг, битта яшикнинг нархи 70 сўм. Транспорт харажатлари тўрт-беш ҳисса ошди. Темирйўл харажати ҳам ҳаминқадар. Ана шуларнинг ҳаммаси таннархга ётқизилади. Демакки, маҳсулот қиммат бўлади. Шунинг учун олишмаяпти. Бу йил 290 гектар ерга картошка экиш учун ер ажратилди. Бу майдоннинг кўпига эртаки картошка экилди. Ҳозир ўртаги ва эртаги картошкаларнинг анча ҳосили, шунингдек кўп миқдорда пиёз маҳсулоти тўпланиб қолди. Помидор ҳосили пайкалларда чириб кетаяпти. Тайёрловчилар ҳар хил баҳоналарни рўкач қилиб картошка, помидор, пиёзни олиб кетишмаяпти. Ўзимизда бу маҳсулотларни қайта ишлай десак кичик корхоналар йўқ, уни қурай десак, ускуналарнинг нархи жуда осмонга чиқиб кетган.

Хайрли иш бошланди. Бу ишни охирига етказиш учун муаммоларни ҳал этиш йўлларини қидирмоқдамиз. Хулоса шуки, ўзимизнинг халқимиз, одамларимиз, истеъмол қиладиган экинларни кўпроқ эксак деган ниятдамиз. Нега ҳар бир хўжаликда бошоқли дон экинлари экишни кескин кўпайтирмаслигимиз керак? Шундай қилган эдик. Натижа яхши бўляпти-ку. Мана 2450 гектар ерда дон, шу жумладан 1302 гектар ерда бошоқли дон етиштирилди. Суғориладиган ерлардаги бошоқли дон экинларидан 35 центнергача ҳосил олинди. Бундан буён биз хўжаликларда мош, ловия сингари дуккакли экинларни экишга ҳам катта аҳамият берамиз.

— **Энди етакчи тармоқ пахтачиликдаги ишлар ҳақида суҳбатлашсак. Яширишнинг ҳожати йўқ, бундан икки йил бурун деҳқоннинг пахтадан ихлоси қайтишига озгина қолган эди. Чунки истеъмолчилар «етказиб бераётган пахтангизнинг толаси дағал, ундан сифатли мато чиқмаяпти», деб ноз қилардилар. Бунинг устига толанинг нархи ниҳоятда арзон эди. Харажатни қопламасди. Шунинг учун ҳам деҳқонлар бу қанақаси бўлди, йил—ўн икки ой тиним билмай меҳнат қилсагу косамиз оқармаса, пахта энди бизни боқолмаяпти, деб хасрат қилардилар.**

— Ҳақ гап. Ҳозирги пайтда пахтага нисбатан меҳр янгидан товланди. Муносабат тубдан ўзгарди. Чунки ҳукуматимиз пахтакор меҳнатининг машаққатини ҳисобга олиб қатор фармонлар чиқарди, хом ашёнинг, толанинг нархи кескин оширилди. Бошқа бир қатор енгилликлар, имтиёзлар берилди. Қисқаси эндиликда пахта ҳаммамизни боқадиган бўлиб қолди. Ҳисоб-китоб қилиб кўрайлик. Бир тонна пахта толасининг нархи ўртача 140 минг сўм. Битта бригадада 100 гектар ер бор. Ҳар гектаридан 30 центнердан ҳосил олинса — бу 300 тонна демакдир. Ана шу пахтанинг 85 фоизи давлат буюртмаси ҳисобига топширилади. Бу 255 тоннани ташкил этади. Қолган 15 фоиз, яъни 45 тонна пахта деҳқоннинг ихтиёрида қолади. Бунинг устига режани ошириб пахта етиштирсанг, яна у ҳам ўзингга. Биз ҳисоблаб чиқдик. Ана шу 15 фоиз пахтадан давлатга сотиладиган пахтадан келадиган даромадга тенг даромад олиш мумкин экан. Бунинг устига режадан ташқари етиштириладиган пахтадан келадиган даромадни қўшсак, кўриладиган наф яна ҳам ортади. Ўтган йили «Озод» жамоа хўжалиги пахта режасини 106 фоиз бажарди. 5 миллион сўм фойда олди. Бу йил биз район бўйича 45 минг 900 тонна пахта етиштиришимиз керак. Ана шу режадаги пахтанинг 15 фоизидан келадиган даромаднинг ўзи 19 миллион 30 минг сўмни ташкил этар экан. Албатта, пахтакор даромадни бундан ҳам кўпайтиришга, режадан беш-олти центнердан ошириб пахта етиштиришга ҳаракат қилади-да.

— **Мустақиллик эълон қилингандан буён Президентнинг бир қатор фармонлари эълон қилинди. Уларнинг кўплари қишлоқ меҳнаткашларининг турмуш тарзини яхшилаш, деҳқончилик, чорвачиликни ривожлантириш билан боғлиқ фармонлар. Сизнинг назарингизда бу фармонлар қандай ишлаяпти? Уларга тўла-тўкис амал қилиняптими, ҳаётга татбиқ этиляптими?**

— Мен бошқаларни қўйиб турай, фермер хўжаликларини ривожлантириш ҳақидаги фармон ҳақида ўзимнинг шахсий фикримни айтмоқчиман. Бу фармонни чиқаришдан кўзда тутилган мақсад, ният яхши. Мўл-кўлчиликни таъминлаш ва ана шу асосда бозор иқтисоди шароитида аҳолини ижтимоий ҳимоя қилишга эришишдир. Лекин тажрибалар шуни кўрсатаяптики, кўп жойларда фермер хўжаликлари ўзини оқламаяпти. Чунки асосан шаҳардан чиққанлар, «пулдор»лар фермер бўлиб олишаяпти. Табиийки, уларнинг ўз мақсади бор. Аввало ўзини ўйлайди. Қандай қилиб бўлса ҳам ерга эга бўлиб олса — ва умрбод эгалик қилса, бола-чақасига мерос қилиб қолдирса. Қишлоқ меҳнаткашлари деҳқонлар эса хоҳласалар ҳам, хоҳламасалар ҳам фермер бўла олмайдилар. Уларда имконият ҳам йўқ, чўнтак ҳам кўтармайди. Шунинг учун фермер хўжалиги қандай бўлиши, қайси ҳудудда, қайси районда, қандай вазиятда ташкил этилиши кимлар фермер бўла олиши, уларга нисбатан талаб қандайлиги, фермернинг бурчи ва ҳуқуқи тўла ойдинлаштирилган йўл-йўриқлар, кўрсатмалар, фармонга шарҳ ва изоҳлар бўлиши шарт.

Борингки, фермерга ер ҳам берилди. У қандай фойдаланмоқда бу ердан, умрини бекор ўтказиб қўймайдими? Ерни ишлаш, ундан тўла самара олиш учун фермерда қобилият, имконият борми? Ахир битта тракторнинг нархи ҳозир 1 миллион сўмга етди. Бу техникани у сотиб ола оладими? Фермерга уруғ таъминоти, агар у чорвадор бўлса зоотехника, ветеринария хизмати қанақа бўлади? Ахир бизда ҳозирча чет элларда-гидек фермерларга ҳар хил хизмат кўрсата оладиган сервислар йўқ-ку. Хулоса шуки, фермер хўжалиги бўладими ёки ижара пудрат асосида ишлаймизми, барибир уларни бошини бир ерга қовуштирадиган уюшма бўлиши керак. Шунинг учун ҳам мен жамоа хўжаликларини тарқатиб юбориш керак, деган гапларга қўшилмайман. Аксинча уларни сақлаб қолиш, ривожлантириш ва такомиллаштириш даркор.

— **Байрам қандай нишонланади?**

— Кўпчиликнинг фикр-мулоҳазасини ҳисобга олиб тадбирлар ишлаб чиққанмиз. Уларни бажариш учун масъул кишилар белгиланган. Марказда халқ сайли ташкил этилади. Стадионда ҳар хил спорт ўйинлари бўлади. Ҳаваскорлар, шаҳардан таклиф этиладиган етук ва таниқли санъаткорлар ижросида концертлар уюштирилади. Жойларда савдо ярмаркалари ташкил этилади. Айниқса мактаб ўқувчилари, болалар боғчаларининг чиқишларига катта эътибор берилади. Чунки уларнинг онгига шу пайтдан бошлаб мустақиллик ғояларини, фахр ва ифтихор туйғуларини сингдириш керак-да. Марказдаги тантаналарга ҳар бир жамоа хўжалигидан вакиллар келишади. Чунки жамоа хўжаликларининг ўзларида ҳам катта байрам уюштирилади. Байрам тантаналарида фахрийлар, Улуғ Ватан уруши қатнашчиларини эъзозлашга алоҳида эътибор берилади. Ногиронлар, боқувчисидан ажралган хонадонлардан хабар олинади. Уларга аталган совға-саломлар топширилади. Хуллас, байрамни кўнгилдагидек ўтказиш, мустақиллик нашъасини суриш учун ҳамма шарт-шароитлар яратилади.

● **АЛИМКЕНТ пахта тозалаш заводида янги мавсумга ҳар жиҳатдан пухта тайёргарлик кўрилаётир. СУРАТЛАРДА: (чапдан) завод ишчиларидан Шукурулло Синдоров, Кабира Гизатуллина, Исроил Саидов, Эсергап Абдуллаевлар. Биринчи бригада смена мастери Равшан Бўрибоев, Дилбар Ботирова ва Муҳаббат Элмуродовалар (пастдаги сурат).**

Суратларни Даврон АҲМАД олган.

КЕЙИНГИ ЙИЛЛАРДА

Районда фермерчилик, ижара ва пудратга кенг йўл берилди. Мустақиллик шарофати туфайли бундай ҳаракатлар тобора салмоқли самара бераётир. Айни пайтда районда 126 та фермер хўжалиги иш олиб бормоқда. Уларга 337 гектар ер ажратиб берилган. Фермерлар қишлоқ хўжалик маҳсулотларини етиштиришга баҳоли қудрат ҳисса қўшмоқдалар.

* * *

Қишлоқда яшайдиган аҳолини бутун йил давомида иш билан таъминлаш меҳнат ресурсларидан фойдаланишнинг муҳим омилидир. Ноҳияда бу масалага ҳам катта эътибор берилаётир. Шу кеча-кундузда 28 та кичик корхона фаолият кўрсатмоқда. Охунбобоев номли жамоа хўжалигида гилам тўқиш цехи, «Оққўрғон» совхозида тикувчилик цехи, «Қаҳрамон» хўжалигида эса симтўр тўқиш цехи ишлаб турибди. Улар яратаётган маҳсулотлар аҳоли томонидан севиб харид қилинмоқда.

* * *

Хўжаликларни, хонадонларни газлаштириш ҳам жадал суръатлар билан олиб борилянти. Тўғри, бозор иқтисоди муносабати билан қурилиш материалларининг нархи қимматлашиб кетди. Лекин, эпини қилган хўжаликлар эл-юрт манфаатини ўйлаб зарур чора-тадбирларни кўрмоқдалар. Гулистон хўжалиги газлаштириб бўлинди. Айни кунларда «Озод», Ҳамид Олимжон номли, Султонобод, Навоий номли, «Ўзбекистон» хўжаликларига газ трубалари келтирилмоқда.

ДЕҲҚОНГА ҚЎЙИБ БЕРИНГ

ҲОЗИРГИ пайтда, назаримизда, ғалати ва айни бир пайтда ғайритабиий воқеалар рўй бераяпти. Мана, қаранг, «ер деҳқонники» деган гаплар тез-тез тилга олинадиган бўлиб қолди. Бу бизларни хурсанд қилади, кўнглимизни кўтаради. Яхшиям мустақил бўлдик, бўлмаса бундай гаплар қаёқда эди. Афсуски, ана шу яхши ва умид-бахш гаплар қуруқ шиор бўлиб қолмаса, деб ҳавотирдамиз. Бунинг учун асосларимиз бор. Фермер бўлишни баҳона қилиб, ерга эгалик қилувчилар кўпайиб кетяпти. Бундай даъвогарлар асосан шаҳарликлардан иборат. Улар колхозда бирон кун ёлчитиб ишламаган бўлсалар-да, ер сўрашади. Хўш, уларга ер берилди ҳам дейлик. Ўз-ўзидан маълумки, улар ер билан тиллаша олмайдилар. Албатта, одам ёллайдилар. Ана энди ўйлаб кўринг, улар бу одамларни қаердан олишади. Албатта, шу ерлик деҳқонларни ёллашади-да. Унда бу деҳқонларни аҳволи нима кечади? Шунинг учун фермерлик масаласини, кимлар фермер бўла олиши мумкин, улар ер олгач, қай тартибда, кимлар билан мулоқотда, кимларга бўйсуниб, кимлар билан маслаҳатлашиб, иш олиб бориши керак? Бу ҳақда пухта ўйлаш керак.

Агарда ер ҳақиқатан ҳам халққа бериладиган бўлса, бошқарув кучли бўлиши зарур. Акс ҳолда деҳқончиликни юритиб бўлмайди. Шунинг учун ҳам бутун ҳуқуқни район ҳокимига бериш керак, деб ўйлайман. Ҳоким эса ўз навбатида ҳуқуқни жамоа ва давлат хўжаликларига берсин. Хўжалик раҳбарлари эса табиийки, ерлик деҳқонларнинг, тажрибакорларнинг, мутахассисларнинг маслаҳатига суяниб, улар тажрибасини оммалаштириб ишлайди. Ана шунда ҳар бир даланинг тупроқ шароити ҳисобга олинади. Қаерга ғалла экиш керак, пахтани қаерга экса юқори ҳосил беради. Сабзавот, мева-чева етиштириш учун қандай майдонларни ажратиш керак. Бу масалаларни хўжаликларнинг раҳбарлари, деҳқонлар, боғбонларнинг ўзлари ҳал этадилар. Бунда улар икки томонлама манфаатни кўзда тутадилар. Ҳам давлатга кўпроқ ва сифатли маҳсулот етказиб беришни, ҳам мўл-кўл даромад олиб, ўзларининг турмуш даражаларини тобора яхшилашни ўйлайдилар. Ана шунда ҳар жиҳатдан яхши бўлади, иш юришади, ернинг умри сира ҳам бекорга ўтмайди, унинг ҳар бир қаричидан унумли ва самарали фойдаланиш мумкин бўлади. Сирасини айтганда, ҳозирги иқтисодий шароит, бозор манфаатлари ана шуни талаб қилади.

Маматқул СУЮНОВ,
Ўнгар СИДДИҚОВ,
Хабил ТЎРАХЎЖАЕВ,
Очил УМАРОВ,
Эрон ҚУРБОНОВ,
Хоназар АЛИМОВ.

«Ўзбекистон» жамоа хўжалигининг бригада бошлиқлари.

ҲАЙРИЯТ ЎЗИМИЗНИ ТАНИБ ОЛДИК

ЭЛ ОҒЗИГА элак тутиб бўлмайди. Улар орасида бўлсангиз, ҳар хил гапларни эшитасиз. Айниқса, мустақил бўлмасак ҳам бўларди, бинойидек яшаб тургандик, ҳамма нарса етарли ва мўл-кўл эди, деган сўзларни кўп эшитамиз. Бундай қараганда тўғрига ўхшайди. Лекин, аслида-чи?

Мен бир воқеани айтиб берай. Турғунлик деймизми, сероблик деймизми, ўша йиллари қишлоғимизга Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг собиқ котибаси Раъно Абдуллаева келиб қолди. Ноҳиямиз, хўжалигимиз фаоллари билан қишлоқ айланди. Мозордаги араб ёзувларига кўзи тушиб қолгач, жаҳли чиқди: қачонгача эскилик сарқитларига ёпишиб оласизлар!... Қисқаси шу куни йиғилишда бу ҳақда «қаттиқ» ган бўлди. Қишлоқ кенгашининг раиси бу «айби» учун ишдан олиб ташланди. Хўш, инсоф билан айтинг-чи, ўша пайтда буни шарҳлаб кўринг эди, деб айта оламизми, йўқ, албатта. Ҳаммамизни бир қолипга солиб қўйишган эди. Бу қолипдан, чизиб қўйилган чизиқдан чиқа олмасдик. Миннат энг ёмон нарса. Эгнимизни бут, қорнимизни тўқ қилиб қўйгандек эдилар, лекин, ҳадеганда миннат қилаверар эдилар.

Мен шу колхозда туғилиб ўсганман, узоқ йил раҳбарлик лавозимида ишладим. Катта-катта мажлисларга, йиғинларга боришга тўғри келарди-ю, лекин, кўп ҳолларда масалаларга яхши тушунолмай хуноб бўлиб қайтардим. Нега деганда бундай йиғилишлар бошидан-оёқ рус тилида ўтказиларди-да. Дардларимиз, хасратларимиз баъзан йиғилиб қолган бўларди-ю, лекин, уни минбарга чиқиб, ўзимизнинг она тилимизда айтиб, юрагимизни бўшатиб олиш ҳуқуқидан амалда маҳрум эдик. Ўрис тилини эса, очиғи, яхши билмасдим. Энди ундай кунлар ортда қолди. Қаерга борсак, ким билан учрашсак, ўзимизнинг она тилимизда бемалол гаплаша оламиз.

Мустақиллик шарофати туфайли колхоз бошқарувида ҳам кўп янгиликлар рўй бермоқда. Эндиликда бор ерларимизга нима экиб, қанча ҳосил олишни ўзимиз мўлжаллаб, ўзимиз ҳал этяпмиз. Нуқул пахтага берилиб, мева-чевани унутгандик. Бу йил салкам 40 гектар майдонда боғ ташкил этдик. Уни Мустақиллик боғи деб атадик.

Ҳозирги пайтда айрим нарсалар танқил бўлиб турибди-ю, лекин, бироз қиммат бўлса ҳам топилади. Шунисига шукр. Лекин биз аминмизки, бу қийинчиликлар ўтиб кетади. Бунинг учун бирлашишимиз, уюшишимиз, қўлдан келганча мустақилликни мустаҳкамлашга амалий ишимиз, меҳнатимиз билан ҳисса қўшишимиз керак.

Остонақул ТУРАТОВ,
Вотинцев номли жамоа хўжалиги бош агрономи.

● **РАЙОН маркази йилдан-йилга обод ва кўркам бўлиб бормоқда. СУРАТДА: Ҳокимият биноси олдида (пастда чапдан).**

● **«Оққўрғон» давлат хўжалиги деҳқонлари пахтадан мўл ҳосил етиштириш учун астойдил ҳаракат қилмоқдалар. СУРАТДА: хўжалик халқ демократик партияси ташкилоти котиби Аҳмаджон Қурбонов ва иккинчи бўлимнинг бригадаси бошлиғи Бектўра Жумаев пахта даласида.**

Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг қарори

1992 ЙИЛ ПАХТА ҲОСИЛИНИ ЙИҒИБ-ТЕРИБ ОЛИШГА ТАЙЁРГАРЛИКНИ ТУГАЛЛАШ ВА ЙИҒИМ-ТЕРИМНИ УЮШҚОҚЛИК БИЛАН ЎТКАЗИШ ЧОРАЛАРИ ТЎҒРИСИДА

(Давоми. Боши биринчи бетда).

сув хўжалиги қурилиши комитети пахта йиғим-теримига тайёргарликка доир ишларнинг бутун мажмуини ўз вақтида сифатли бажаришни ва пахта йиғим-терими мавсумини ҳосил нобуд бўлишига йўл қўймай қисқа муддатда уюшқоқлик билан ўтказишни таъминласинлар.

Пахта йиғим-терими ишларини бажариш учун ёнилғи-мойлаш материалларини етказиб бериш жадвали тасдиқлансин.

«Фарғонанефторгсинтез» ишлаб чиқариш бирлашмаси Вазирлар Маҳкамасининг 1992 йил 3 июлдаги 317-рақамли қарорида тасдиқланган ҳажмда енгил нефть маҳсулотлари ишлаб чиқариш юзасидан зарур чораларни кўрсин.

Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалик вазирлиги Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши ҳамда вилоят ҳокимликлари билан биргаликда пахта етилишининг кутилаётган муддатларини ҳисобга олиб, ғўза баргини қисқа муддатда сифатли тўкдириш юзасидан табақалаштирилган топшириқ-жадвални ишлаб чиқсин, «Узсельхозхимия» республика ишлаб чиқариш-илмий бирлашмаси шу йил 15 сентябргача ғўза баргини тўкдиришда ишлатиладиган дориворларни хўжаликларга керакли миқдорда етказиб берсин. Дала шийпонларини, хирмонларни, кўприкларни ва тарозиларни ремонт қилиш йиғим-терим бошлангунга қадар тугаллансин. Пахта йиғим-теримида қатнашувчилар учун меъёрий маиший ва ишлаб чиқариш шароити яратилсин, бунда пахта йиғим-теримига жалб этилган одамларни жойлаштириш учун биноларни тайёрлашга алоҳида эътибор берилсин.

Қишлоқ хўжалик вазирлиги (ўртоқ Қўчқоров), Ўзбекистон Қишлоқ хўжалик таъминот ва ремонт давлат-кооператив комитети (ўртоқ Ҳусанов) шу йил 10 сентябргача мавсумга тайёрланган пахта териш техникасини ишчи комиссиялари қабул қилиб олишини, терим-транспорт отрядлари икки сменада ишлаши учун механизаторлар билан таъминланишини ташкил этсин. Пахта териш машиналарининг барча механик-ҳайдовчилари махсус кийим билан таъминлансин, бундай кийим марказлаштирилган тартибда тикилиши ташкил этилсин. Умумий ҳосилнинг камида 60 фоизини машиналар билан йиғиб олишни кўзда тутиб, ҳосил йиғим-терими даврида фойдаланиладиган ҳамма машиналар ва механизмлар узлуксиз ишлашини таъминлаш учун моторлар, бошқа узеллар ва агрегатларни, эҳтиёт қисмларни, ремонт материалларини алмаштириш жамғармаси барпо этилсин. Пахта териш машиналари ва трактор прицеплари юқори унум билан ишлаши таъминлансин.

Қишлоқ хўжалик вазирлиги пахта заводлари ва тайёрлаш пунктлари ремонтини шу йил 10 сентябргача тугалласин.

Қишлоқ хўжалик таъминот ва ремонт давлат-кооператив комитети шу йил 10 сентябргача фондларга мувофиқ пахтани қўлда териш учун ажратилган этакларни колхозлар ва совхозларга сотишни таъминласин.

3. «Қишлоқ хўжалик машинасозлиги» концерни (ўртоқ Юсупов) хўжаликларга уларнинг буюртмаларига мувофиқ эҳтиёт қисмлар, машиналар ва механизмларни зарур миқдорда етказиб беришни таъминласин.

Пахта йиғим-терими мавсуми даврида техникавий ёрдам кўрсатиш мақсадида «Тошкент трактор заводи» ишлаб чиқариш бирлашмаси — Қорақалпоғистон Республикасига, «Ўзбекистон қишлоқ хўжалик машинасозлиги» ишлаб чиқариш бирлашмаси — Сирдарё вилоятига, «Тошкент қишлоқ хўжалик машинасозлиги» ишлаб чиқариш бирлашмаси — Қашқадарё вилоятига, «Чирчиқ қишлоқ хўжалик машинасозлиги» — Жиззах вилоятига бириктириб қўйилсин. Техникани ремонт қилиш ва уларга техник жиҳатдан қараб туриш учун шу вилоятларга моддий ресурслар ва малакали ходимлар юборилсин.

4. Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалик вазирлигининг пахта теримида совхозларнинг истеъмол жамғармаси ҳисобидан икки қаторли пахта териш машинасида терилган бир тонна пахта учун камида 100 сўм, тўрт қаторли машинада терилган бир тонна пахта учун — камида 80 сўм; қўлда терилган бир килограмм пахта учун камида икки сўм ҳақ тўлаш ҳақидаги таклифи қабул қилинсин.

Колхозларга теримчилар меҳнати учун ҳақ тўлашнинг шундай тартибини қўлланиш тавсия этилсин.

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки, Ўзбекистон деҳқончилик-саноат банки, Ўзбекистон саноат-қурилиш банки йиғим-терим мавсуми қатнашчиларига ҳақ тўлаш учун ўз вақтида нақд пул берилишини таъминласин.

5. Белгилаб қўйилсинки, олий ва ўрта ўқув юртларининг ўқувчилари, шаҳарларнинг ва район марказларининг аҳолиси пахта теримига камдан-кам ҳоллардагина, колхозлар ва совхозлар меҳнат ресурслари йиғим-теримга тўла сафарбар этилгандан кейингина, хўжаликлар билан шартномага мувофиқ ва Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши ҳамда вилоятлар ҳокимликларининг қарорига мувофиқ жалб этилади.

6. Ўзбекбирлашув, «Ўзбексавдо» уюшмаси, «Ўзбекистон дон маҳсулотлари» ва «Ўзбекистон озиқ-овқат саноати» концернлари қишлоқ аҳолисини ун, гуруч, шакар, кир ювиш воситалари ва бошқа кундалик зарур моллар билан таъминлаш масалаларини қаттиқ назорат остига олсинлар.

7. «Ўзбекистон ҳаво йўллари» миллий авиакомпанияси (ўртоқ Рафиқов) ғўза баргини тўкдириш учун дори сепишга «Узсельхозхимия» республика ишлаб чиқариш-илмий бирлашмаси белгилаган миқдорда ва муддатда самолётлар ҳамда вертолётлар ажратишни таъминласин, бунинг учун зарур ёнилғини ғамлаб қўйсин.

8. Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги (ўртоқ Каримов) колхозчиларга, совхоз ишчиларига, пахта йиғим-теримида банд бўлган барча ходимларга тиббий хизмат қилиш тадбирларини белгиласин.

9. Ўзбекистон Республикаси Маданият ишлари вазирлиги ҳосил йиғим-терими даврида теримчиларга маданий хизмат кўрсатишни ташкил этсин, санъат усталари, ёзувчилар, шоирларнинг хўжаликларга боришини кўзда тутсин.

Вазирлар Маҳкамасининг Раиси
И. КАРИМОВ.
Тошкент шаҳри,
1992 йил 10 август.

• *Қутлов*

ЙИЛЛАР, ЙЎЛЛАР, ИЗЛАР

ШУ КУНЛАРДА таваллуд топган кунининг 75 йиллиги, меҳнат фаолиятининг 60 йиллигини нишонлаётган оддий табелчиликдан вилоят партия қўмитасининг котиби, республика қишлоқ хўжалиги вазири даражасигача кўтарилган бир меҳнат фидойисига қутлов битар эканман, аввалига у кишининг меҳнати, ташкилотчилиги, раҳбарлик услуби, оила бошлиғи, бир сўз билан айтганда Жўра ака Хоназаров қиёфасини тўлалигича баён қилиб бера олармиканман деб чўчидим.

Тўй арафасида учрашдик. Бир соатлик суҳбат давомида бир оддий ўзбек фарзандининг ҳаёт саҳифалари варақланди кўз олдимда.

СТАДИОНДАГИ УЧРАШУВ

Ўшанда Жўрахон ака Усмон Юсупов номли Халқобод агросаноат бирлашмасига раҳбар бўлиб келган пайтлар эди. Иш ниҳоятда кўп, вақт тиғиз. Лекин шундай бўлса-да, у киши Тошкентга «Пахтакор» командасининг ҳар бир ўйинини кўргани келардилар. Шу ўринда Ж. Хоназаров қарийб йигирма йил Ўзбекистон футбол федерациясига раислик қилганини эслатиб ўтмоқчиман. Бир куни учрашув олдидан мендан илтимос қилиб қолдилар.

— Укам, хабаринг бўлса керак, стадион қураётгандик. Шу битиб қолди. Якшанба куни очилиши. Сенлар қалам аҳли бўлганинг учун гапни рандалаб гапирасанлар. Шу очилишини бир чиройли қилиб ўтказиб берсаларинг.

Бордик. Беш минг ўринли спорт иншоотининг очилиши катта халқ сайилбайрамига айланиб кетди. Карнай-сурнай садолари, санъаткорларнинг чиқишлари, енгил атлетикачилар, гимнастикачилар, полвонларнинг қатнашуви байрамга файз қўшди. Навбат футбол ўйинига келганда Жўра аканинг сабри чидамади шекилли олдимга келиб микрофонни қўлига олди-да, томошабинларга мурожаат қилди.

— Ҳурматли боғбонлар, меҳмонлар, бугундан бошлаб мана бу сариқ кўйлак кийган кўкрагига «Соҳибкор» деб ёзилган футболчиларимизни таниб олинглар. Улар бирлашмамиз спорт шарафини ҳимоя қилишади. Уларга оқ йўл, спортда омад тилайлик. Сўнг бир оддий мухлис сифатида тушунтира кетдилар. Чап дарвозадаги ўйинчилар, Тошкентдан келишган, номи «Динамо», яъни милиция вакиллари бўлади.

Ўша куни бу одамнинг бир фазилати тўла намоён бўлди. Қаерда ишламасин одамларда спортга меҳр уйғотишни ўзининг асосий бурчларидан бири деб тушунар эканлар. Яъни «соғ танда соғлом ақл» шиорига амал қилар эканлар. Буни Жомбой, Паҳтаорол, «Ўзбекистон беш йиллиги» совхозларида ишлаган кезларида исботлаб, спорт иншоотлари қурдирганлар.

КОСИГИННИ МОШХЎРДА БИЛАН МЕҲМОН ҚИЛГАН

— Урушдан кейинги йиллар эди деб ҳикоясини давом эттирди Жўрахон ака. Бўка районида биринчи котиб эдим. Бу район асли 1943 йилда ташкил топган. Уч йилда уч котиб келиб кетганди. Дастлабки йили бироз қийин бўлди. Лекин кейинги йиллар ишлар юришиб кетди. Пахтадан мўл ҳосил кўтардик. Режа ошириб бажарилди. Ўша кезларда Пискент билан мусобақадош эдик. 1951 йил Алексей Николаевич Косигин республикамизга меҳмон бўлиб келганда районимизда ҳам бўлди. Бўка ва Пискент районларидаги аҳволни кўриб, биздаги шарт-шароитга юқори баҳо берди. Хўжалигимиз хонадонларида одамларнинг яшаш шароитини ўз кўзи билан кўргач, бирдан котибнинг уйини ҳам бир кўрайлик, деб қолса бўладими. Аввалига каловланиб қолдим. Дарҳол ўзимни ўнглаб, уйга таклиф қилдиму, йўл-йўлакай ичимни ит тирнарди. Негаки, катта арбобнинг бу таклифи мени батамом ақлҳушимни йўқотганди. Шу куни уйимизда мошхўрда қилишган экан. Алексей Николаевич тўғри ўчоқ бошида туриб мошхўрдани ичгани ва бу миллий таомимиз унга қанчалар манзур бўлганлигини билиб бироз таскин топдим. Ўша воқеани эсласам ҳам хижолат тортаман, ҳам ҳайратланаман.

ДАЛА КЕЗДИ, СУВ КЕЧДИ

Меҳнат фаолиятини ўн беш ёшида собиқ Қорасув районидаги «Пролетар» жамоа хўжалигида оддий деҳқончиликдан бошлаган Жўра Хоназаров кейинчалик табелчилик қилди. Ишлаб туриб САГУ рабфакини имтиёзли диплом билан битирди. Комсомолга кирди. Қадамидан ўт чақнайдиган, ғайрати тошқин каби жўш урган ўспирин аввалига район комсомол қўмитасига, кўп ўтмай шаҳар комсомол қўмитасига бошчилик қилди.

— Ўша кезлари бирор ташаббус кўтариб чиқиш ўт юракли ёшлар учун одатий бир ҳол эди, — ҳикоясини давом эттирди Жўрахон ака. — Шаҳар комсомоллари улкан бир боғ барпо этиш ниятига тушиб қолдилар. Бу ташаббус қўллаб-қувватланди. Шу тариқа 1935 йили Бешёғочда комсомол кўли бунёд бўлди. Техника деярли йўқ эди. 5 минг ёш-яланг бунёд этган бу боғ қурилишига Жўра Хоназаров бошчилик қилди. У иш ва турар-жойини қурилиш майдонига кўчирди. Гоҳо-гоҳо ўтган йилларни хотирлар экан, оиласидаги Йўлдош ота имзо чеккан ва Усмон Юсупов топширган Фахрий ёрлиқ акс этган суратни томоша қилгач, эҳтиётлик билан авайлаб жойига солиб қўйди.

1939 йили Москвадаги Тимирязев номли қишлоқ хўжалиги академиясига ўқишга кирди. Бироқ Улуғ Ватан уруши туфайли вақтинча ўқишни тўхтатишга мажбур бўлди. 1952 йили эса академияни имтиёзли диплом билан тугаллади. 25 ёшида район коммунистларига бошчилик қилди. У қаерда, қандай лавозимда ишламасин, одамлар билан бирга бўлди. Қўриқ очди, дала кезди, сув кечди. Оч бўлса оч, тўқ бўлса тўқ бўлди.

Урушдан кейинги йилларда Тошкент шаҳрини ободонлаштириш, кўчат экиш ишларига эътибор кучайганда Ж. Хоназаров боғбонлар гуруҳини ташкил этиб, 1 миллион тупга яқин манзарали ниҳоллар ўтказди. Уларнинг кўпи қайрағоч ва чинорлар эди.

— Кейинчалик мана шу дарахтлар жонимга оро бериб қолганини эсласам дарахт экким келаверади, дейди суҳбатдошим (дарвоқе, Жўрахон ака Усмон Юсуповдан сўнг Халқободдаги боғни янада кенгайтиришга ва уни саноатлаштириш йўлида муносиб ҳисса қўшди). Бўлмағур айблар, қуруқ туҳматлар билан вилоят партия комитети бюроси масаламни кўриб, ҳукм чиқарай деб турганди. Тасодифан бюрога Усмон Юсупов келиб қолди-ю, туҳматларга барҳам бериб, мени «бу асл боғбон ўғли» деб таърифлади.

Ушбу қутловда мен Жўра Хоназаров ҳаётининг айрим қирраларини баён қилдим. У киши мана бир неча йилдирки, нафақага чиққан бўлишларига қарамай жамоат ишларида фаол қатнашиб келяптилар. Айни вақтда Қибрай район фахрийлар кенгашининг раиси, район Атамалар қўмитасининг раиси, вилоят халқ депутатлари Кенгаши фахрийлар билан ишлаш, ногиронлар ва Улуғ Ватан уруши иштирокчилари доимий комиссиясининг раиси... жумҳурият футбол федерациясининг аъзоси.

Бугунги кунда эллик икки йилдан бери Муҳаббатхон ая билан аҳил ва иноқ оилага бошчилик қилиб келаётган Жўрахон ака Хоназаров фарзандлари Малика, Баҳодир, Шоиста, Гули, Бахтиёр ва набиралари, қариндош уруғлари, ёру дўстларининг дил сўзларини эшитишмоқда. Зеро, Жўрахон ака Хоназаров инсонлар ҳавас қилса арзигулик умр йўлини босиб ўтяптилар.

Тўйингиз қутлуғ бўлсин, Жўрахон ака!

Ш. УМУРЗОҚОВ.

ЯНГИ ҚЎЛЛАНМА

Ўзбекистон Республикаси фанлар академиясининг «Фан» нашриётида «Ўзбекистон халқлари тарихи» номли қўлланманинг биринчи жилди китоб бўлиб чиқди. Бу асар ўлкамиз халқлари тарихини ҳеч қандай сиёсий ва мафкуравий тазйиқларсиз ҳаққоний ва холисона ёритиш йўлидаги дастлабки қадамдир. Уч жилддан иборат бўладиган бу қўлланма халқимизни ўтмишимизнинг ҳали бизга номаълум кўпгина саҳифалари билан таништиради.

Китоб олий ва ўрта ўқув юртларининг талабалари, мактаб ўқитувчилари ҳа ўқувчилари учун қўлланма вазифасини ўтайди.

(ЎзА).

ЧЎЛПОН ТАВАЛЛУДИНИНГ 95 ЙИЛЛИГИ ОЛДИДАН

ОЛИС ЧЎЛПОН ШУЪЛАСИ

ЎЗБЕК халқининг улуғ фарзандларидан бири Абдулҳамид Сулаймон ўғли Чўлпон туғилган кунга 95 йил тўлди. Яна беш йилдан кейин агар омон бўлсак, бу улуғ инсоннинг 100 йиллик тўйини миллий маданиятимизнинг улкан маъракаларидан бири сифатида нишонлаб, унинг сўнмас хотирасини ёд этамиз.

Хорижий Шарқ уни туркий маданиятнинг энг буюк сиймоларидан бири сифатида эъзозлайди. Аммо афсуски бизнинг ўзимиз ҳали унинг қадрига тўла етганимизча йўқ... Бундан атиги уч-тўрт йил аввал Чўлпон ижодини «оқлаш» жараёни бошланганида, манман деган шоирларимизу олимларимиз орасида: «Эҳҳа, Чўлпон деб кўкка кўтарганимиз шоир ижоди шу қадар жайдари асарлардан иборат экан-да», деганлар оз бўлмади. Яқин кунларда ҳам таниқли бир олим: «Агар Чўлпон ҳаёт бўлганида Ғайратий даражасидаги бир шоир бўлиб қоларди!» деб унинг орқасидан куйиб-ёниб юрган ёшларни совутмоқчи бўлди. Афсуски Чўлпонга бўлган муносабат халқимизнинг аксар қисмида маърифатсизлик билан туташиб кетган лоқайдликдан бошқа нарса эмас. Акс ҳолда не-не азоб-машаққатлар билан ёруғ дунёни кўрган унинг сайланмаси ҳали китоб дўконларида чанг босиб ётармиди?!

Чўлпон XX аср ўзбек адабиётини бамисоли тонг юлдузи бўлиб ёритиб туради. У ўзини Чўлпон деб бежиз атамаган. Бугун унинг Ватани узра Мустақиллик офтоби нур соча бошлаган экан, бу улуғ тарихий воқеанинг юзага келишида унинг ҳам муносиб ҳиссаси бор. У ўзининг буюк дўстлари ва оғалари Беҳбудий, Мунаввар қори, Убайдулла Хўжаев, Саидносир Миржалилов, Фитрат, Абдулла Қодирийлар билан бирга ана шу мустақиллик офтобининг ўзбек тупроғига ҳам нур сочиши учун курашди ва шу кураш йўлида қаҳрамонларча ҳалок бўлди.

Чўлпон ва унинг биродарлари ўзбек халқини жаҳондаги энг маърифатли, энг маданий, энг тараққий этган халқлар даражасига олиб чиқиш учун жон куйдирдилар. «Нашри маориф» жамиятини тузиб, шу жамият орқали улкан маданий-маърифий дастурни амалга ошира бошладилар. «Кўмак» жамиятини барпо этиб, тўплаган озгина сармоялари ҳисобига истеъдодли ёшларни Германия, Франция, Туркия каби ривожланган мамлакатларга ўқишга юбордилар. Улар адабий ижоди эса халқимиз шуурини оширишга, унинг маърифий ва маданий даражасини кўтариш йўлида катта мактаб бўлди. Бугун театр афишаларини кўрганда ўзини четга олиб қочадиган халқ 20-йилларда уларнинг саъй-ҳаракатлари билан саҳна санъатига шу қадар ихлос қўйган эдики, ҳатто Дониё шаҳзодаси ҳақидаги асарни йигирма тўрт кун давомида узлуксиз кўриб, Аброр Ҳидоятовдек забардаст артистни толиқтириб қўйган эди.

Эвоҳ, агар Ленин ва Сталиндек инсониятни синфларга ажратиб, ўзига ёқмаган синфларни эса қириб ташлаган ва халқни шуурсиз подага айлантирган совет тузуми бўлмаганида бизнинг ўлкамиз Чўлпонлар туфайли жаннатга айланган бўларди.

Чўлпон атиги қирқ йил озодликда яшади. Аммо у 1926 йилдан кейин ўз эркича ижод қилиш ва асарларини нашр этиш имкониятидан маҳрум бўлди. Миллатчи деб эълон қилинган шоирнинг бошида сталинча социализмнинг яланғоч қиличи доим ўйнаб турди. Асарлари қаршисида матбуот ва нашриёт эшиклари тақа-тақ ёпилди. Бошқа тирикчилик манбаи бўлмаган шоир жоҳил замон билан муроса қилишга, кўпроқ таржима билан шуғулланишга мажбур бўлди. Ана шу даврда у бугун баъзи бир ижодкорларга жўн бўлиб кўринган замонасоз асарларни ёзди.

Чўлпон, менинг назаримда, соҳилсиз уммонга ўхшайди. Унга қайси томондан ёндошманг, ҳисобсиз дарё ва ирмоқлар келиб қуюлаётганини кўрасиз. У ўз ижодида ўзбек мумтоз ва халқ оғзаки адабиётини биринчи навбатда сингдирган бўлса, кейинчалик озарбайжон, турк, татар, форс, ҳинд, рус, немис, инглиз ва француз адабиётлари чашмаларидан ҳам баҳраманд бўлган. Шунинг учун ҳам ўзбек адабиётига Чўлпон туфайли бу қардош маданиятларнинг самарали таъсири кириб келган. Ана шу баҳрамандлик ва ана шу таъсирни Чўлпон қаламига мансуб таржималар орқали кузатиш қийин эмас.

Биз юқорида Чўлпоннинг таржима санъатига кириб келиш йўлларидан бири тўғрисида сўзлаб ўтдик. Аммо унинг таржимонлик фаолиятини фақат шу омил билан белгилаш нотўғри бўлади. Зероки, Чўлпон, биринчи навбатда, ўз-ўзини ифодалаш, юрагида мавж урган туйғулар, онгида оловланиб турган фикр ва ғояни китобхонга етказишга интилган.

Ўрис халқида «Бахтсизлик кўмак бермаганида бахт-саодат бўлмаган бўлур эди», деган мақол бор. Агар Чўлпоннинг ижод қилиши учун, ўз асарларини ёзиш ва халққа етказиш учун кенг имконият яратилган бўлса, у, эҳтимол, таржима санъати бобида бу қадар улкан меҳнат қилмаган бўлармиди?!

Ўзбек халқи «Борига шукур» ё «Етказганига шукур» дейишни ўзига одат қилиб олган. Келинг, ижодий эрксизлик йиллари ҳукм сурганига қарамай, Чўлпоннинг ўзида куч ва рағбат топиб, жаҳон адабиётининг ўнлаб дурдоналари билан, қатор қардош халқлар адабиёти билан ўзбек халқини таништирганига шукроналар айтайлик. Келинг, Чўлпонни яратган заминга, халққа, қонли воқеаларга сероб бўлса ҳам XX асрга шукроналар айтайлик.

Шу кунларда Ўзбекистон Фанлар академияси қошидаги Алишер Навоий номидаги Адабиёт институти Чўлпоннинг «Тўла асарлар тўплами»ни нашрга тайёрлаш устида иш олиб бормоқда. Ўн жилдга мўлжалланган бу нашрнинг беш жилдини шоирнинг таржима асарлари ташкил этадиган кўринади. Бу асарлар орасида табиийки, рус адабиётидан, унинг биринчи навбатда, Пушкин, Гоголь, Чехов, Горький каби намоёндалари ижодидан, шунингдек, Шекспир, Робиндранат Таҳур, Иван Франко, Лоҳутий сингари жаҳон халқлари адабиёти вакилларидан қилинган таржималари салмоқли ўринни эгаллайди. Ана шу асарлар сирасида «Тошкент ҳақиқати» муштарийларига ҳавола этилаётган Горькийнинг «Тонг» эртаги ҳам бор.

Бу асарнинг яратилиш тарихи тубандагича: 1910 йилнинг ноябрь ойида Илюша Франкель деган етти яшар бир бола ўша пайтда энг машҳур рус ёзувчиларидан бири бўлган Максим Горькийга мурожаат этиб, шу кезларда вафот этган Лев Николаевич Толстой тўғрисида ўз фикр-мулоҳазаларини баён қилган. Афтидан, у улуғ рус ёзувчисининг вафотидан, катталар таъсирида бўлса керак, ларзага тушиб унинг, шунингдек, рус адабиётининг кейинги тақдири нима бўлади деган мазмунда Горькийга савол берган. Горький эса унинг саволига жавобан:

> **Гўзал — гўзалдир**
> **Сўлган чоқда ҳам,**
> **Бизлар севамиз**
> **Ўлган чоқда ҳам...**

деган сўзлар билан уни юпатмоқчи бўлган. У Илюша Франкель илтимоси билан яна унга бағишлаб «Тонг» деган эртак ҳам ёзган. Ёзувчи ҳаётнинг абадийлиги, инсонларнинг келиб-кетиши қонуний ҳаётий жараён эканлиги, лекин шунга қарамай ҳаётнинг гўзал эканлиги тўғрисида, вафот этиб кетган улуғ кишиларнинг ишлари, хизматлари миннатдор авлод хотирасида мангу қолишлиги тўғрисида ажойиб бир эртак яратган. Чўлпоннинг бу ҳикояга илова қилган жажжи дебочасида унинг машинкада босилган нусхаси ёзувчининг шахсий архивида сақланаётгани айтилган... Бу сўзлардан шу нарса маълум бўладики, 1924—1927 йилларда ва 30-йилларнинг бошларида Москвада яшаган шоир М. Горький архивида сақланаётган ва ҳали рус матбуотида эълон қилинмаган бу асарни ўзбек тилига ўгириш имкониятига эга бўлган. Шу даврда рус маданиятининг қатор йирик намояндалари билан ижодий алоқада яшаган Чўлпон эҳтимол, улар ёрдамида М. Горький билан ё бирор воситачи орқали унинг архивида эълон қилинмай ётган эртак билан танишиш имкониятига эга бўлгандир. Ҳар ҳолда, ушбу асар Чўлпон таржимасида 1936 йилда чоп этилгунга қадар совет матбуоти юзини кўрмаган.

Бугун ўзбек халқи бошқа тарихий-маданий хилқатда яшаётган бир даврда Чўлпоннинг айрим асарлари, шу жумладан, таржималари ўзининг муаттар ҳидини йўқотган бўлиши мумкин. Лекин Чўлпон таржима қилган рус ёзувчисининг сўзлари билан айтганда: «Гўзал гўзалдир сўлган чоқда ҳам; Бизлар севамиз Ўлган чоқда ҳам...»

Улуғ Чўлпон ижодига мансуб асарлар олис юлдуз шуълаларидек, бизга — унинг она халқига етиб келмоқда.

Наим КАРИМОВ.

Максим ГОРЬКИЙ

ТОНГ

ЧЎЛПОН таржимаси

ДУНЁДА ЭНГ ЯХШИ НАРСА — куннинг туғилишини кўрмак!

Кўкда қуёшнинг биринчи шуъласи туташди; тун қоронғилиғи секин-секин тоғ жилғаларига ва тош ёриқларига, дарахтларнинг қуюқ барглари орасига, шабнам еган кўкатлар тўрига беркинмакда; тоғ тепалари эса меҳрибон бир табассум билан кулумсираб, кечанинг майин кўланкаларига демакчи бўлардики:

— Қўрқмангиз; бу қуёш!

Денгиз тўлқинлари оппоқ бошларини баландларга кўтариб, сарой гўзаллари ўз қиролларига салом бергандай эгилиб борадилар-да:

— Эй дунё подшоҳи, сизни саломлаймиз, — дейдилар.

Яхши кўнгилли қуёш кулади: бу тўлқинлар туни бўйи ўйинга тушиб, пир-пир айланиб чиқдилар, энди мана — тоза урунганлар; яшил кийимлари ғижимланиб, бахмал шокилалари[1] ўралашиб кетган.

Қуёш денгиз устида кўтариларкан:

— Кун ойдин! — дейди. — Кун ойдин, сулувлар! Ҳой, бас энди, жим бўлинг! Сиз бу баландларга иргишингизни қўймасангиз, болалар чўмила олмайдилар! Ер юзида ҳаммага баравар яхши бўлсин-да, шундай эмасми?

Тошларнинг ёриқларидан кескалтириклар югуришиб чиқадилар-да, уйқусираган кўзларини пилпиллатиб, бир-бирларига:

— Бугун кун иссиқ бўлади! — дейдилар.

Шу иссиқ кунда пашшалар (чивинлар) эриниб-эриниб учадилар; яхши-яхши пашшаларни тутиб ейишнинг ўзи — шундай мазаки! Кескалтирик деган нарса жуда ёмон хўранда бўлади.

Шабнам билан оғирлашган гуллар шўх-шўх тебранадилар-да, худди тегишгандек сўзлайдилар:

— Қани, тақсир, эрта билан шабнам либоси ичида қандай гўзал бўлганимизни ёзинг-чи! Бизга қараб туриб, сўз билан кичкинагина портретлар ёзинг-чи! Ёзиб кўринг-а, жуда осон: биз шундай соддамизки...

Жуда айёр нарсалар улар! Ўзлари хўб яхши биладиларки, уларнинг дилрабо гўзалликларини сўз билан ёзиб бўлмайди, шу учун — куладилар!

Мен улар олдида таъзим билан шляпамни бошимдан оламан-да, дейман:

— Сиз катта меҳрибончилик қилдингиз! Мени шундай бир шарафга эриштирганингиз учун қуллуқ сизга, фақат бугун менинг вақтим йўқ. Кейинча, балки...

Улар қуёшга томон узалганлари ҳолда фахрланиб кулимсирайдилар; қуёшнинг шуъълалари, гул барглари билан баргчаларига бриллиант жилоларини сепиб, шабнам доналарида йилтиллайдилар.

Уларнинг тепаларида ҳалитданоқ олтин рангли асаларилар учушаркан, ширин асални мазза қилиб ейишади ва илиқ ҳавода уларнинг қуюқ ашулалари қуюлади:

> **Турмушда қувонтирғон —**
> **Қуёш мақтовли!**
> **Ер юзини ясантирғон —**
> **Ишлаш мақтовли!**

Қизил кўкракли қизилтош[2]лар уйқудан уйғондилар; улар ингичка оёқларининг устида тебрана-тебрана тўхтағонларда, ўзларининг сокин севинч куйларини куйлайдилар; қушлар ўзи дунёда яшашнинг қандай яхши эканини одамлардан кўпроқ биладилар. Бу қизилтошлар қуёшни ҳамма вақт ҳаммадан илгари қарши оладилар; олис ва совуқ Русияда уларни — «зарянка»[3] деб атайдилар, чунки уларнинг кўкракларидаги парлари шафақ рангига бўялган бўлади. Бутазорларда, сарғич ва сурри туслари билан, қувноқ чинқарча (читтак)лар сапчиб юришади; улар худди кўча болаларига ўхшайдилар: худди ўшалардай шўх, худди ўшалардай тўхтамасдан қичқирадилар.

Майда пашша (чивин)ларни қувушиб, худди қора ёй сингари қалдирғоч ва узун-қанотлар ўтиб қолишади; улар қувонч ва саодат ичида чириллашадилар: тез ва чаққон қанотларға эга бўлиш — қандай катта давлат!

Пиния[4] ларнинг шохлари қалтирайди; бу пинияларнинг ўзлари каттакон косага ўхшайдилар, гўё у косага олтин май сингари қуёш нури тўлдирилган.

Одамлар уйқудан уйғонишади.

Қандай одамлар?

Бутун ҳаёт улар учун бир меҳнатдан иборат бўлган одамлар; умр бўйи ерни безаб ва бойитиб келсалар ҳам, ўзлари бешикдан гўргача йўқсилликдан чиқмайтурган одамлар.

Нега?

Сен буни кейин, катта бўлганингдан сўнг биласан, шунда ҳам, албатта, билишни истасанг! Ҳали ҳозирча — бутун қувончлар ва кучларнинг манбаи бўлган қуёшни севиб ўрган; ҳамма учун баравар меҳрибон бўлган қуёш сингари қувноқ ва меҳрибон бўл.

Одамлар уйғонадилар, ана энди ўз талаларига, ўз ишларига кетиб борадилар; қуёш уларга қараб кулади: у дунёда одам болалари томонидан қанча яхши ишлар қилинганини билади; у ер юзини бир замонлар бир чол ҳолида кўрган эди. Энди мана бутун ер юзи одам болаларининг, яъни ота-боболаримиз ва улардан нариги аждодларимизнинг энг катта ишлари билан ободланган; болалар учун унча англашилиб етмайдиган жиддий ишлар орасида ҳамма ўйинчоқларни, дунёдаги ҳамма яхши муюмларни, шу жумладан кинони ҳам ўша одамлар қилган.

Оҳ, улар, бизнинг боболаримиз қандай яхши ишлаганлар! Теграмизда, ҳар томонда улар томонидан ишланган каттакон ишлар учун уларни қандай севиб, улуғлаш керак!

Бу тўғрида ҳар қанча ўйланилса арзийди, болалар; одам болаларининг ер юзида нечик ишлаганлари тўғрисидаги ҳикоя — ер юзида энг қизиқ ҳикоя бўлади...

Тала ва гулзорларда қизил гуллар очилган, ҳар томонда чечаклар кулган, уларнинг кўпи сўлишга ҳам юз тутган, лекин ҳаммасининг кўзи кўмкўк осмонда, олтин қуёшда; улар барқут баргчалари, ширин ҳидларини тарқатиб шитирлашадилар; илиқ, мовий ва хуш ислар билан тўлиб ётган ҳавода эркаловчи бир қўшиқ оҳистагина қанот қоқиб келади:

> **Гўзал гўзалдир**
> **Сўлган чоқда ҳам;**
> **Бизлар севамиз**
> **Ўлган чоқда ҳам...**

КУНДУЗ КЕЛДИ.

Кун ойдин, болалар; турмушингизда чиройли кунлар кўп бўлсин, болалар!

Мен буни хафаҳолроқ қилиб ёздим.

Бошқа иложи йўқ: бола деган қирқ ёшдан ошиб кетса, шунақа жиндак хафаҳол бўлиб қолади.

---

1. Этак қуйруғи.
2. Малиновка.
3. Заря — шафақ.
4. Бодом қарағай.

Нашрга тайёрловчи: Наим КАРИМОВ.

КИЧИК КОРХОНАНИНГ КАТТА ИШЛАРИ

Шахсий ёрдамчи хўжаликлар уюшмаси Паркент райони бўлими ҳузурида 4 та кичик корхона ташкил этилди.

«Меркурий» кичик корхонаси ишлаб чиқараётган ғишт, пойдевор блоклари, кенг хоналарни иккига ажратувчи плиталар аҳолининг қурилиш материалларига бўлган талабини, уларнинг тақчилликларини камайтирди. Бу кичик корхона одамлар буюртмасига асосан, улар учун омбор, гараж, уй-жой бинолари ҳам қурмоқда.

«Иттифоқ» эса хўл мевалар учун қути ясаб сотиш, жундан намат босишни йўлга қўйди. Халқимиз наматни қадимдан эъзозлаб гилам ўрнида тўшаб келган. Бугунги кунда гилам, полослар қимматлашиб, кишиларимиз яна кўҳна анъанага қайтадиган бўлди.

«Янги шарқ» номли кичик корхона айни дамларда пишиб етилган хўл меваларга «узоқ умр» бахш этишга киришди. Улар мева, сабзавотларни қайта ишлаш ҳамда қуритиш (қоқи) цехини ишга тушириш арафасида. Шунингдек, «Янги шарқ»ликлар аҳолининг маданий маиший хизматларга бўлган эҳтиёжини қондиради ва Хитой, Олмония, Қурия, Россия, Украина каби чет эл мамлакатларига саёҳатлар уюштиради. «Бўрчи» кичик корхонаси кунига 20 тонна буғдойни ун қиладиган тегирмон қурди.

Ҳали Паркентда имкониятлар кўп. Анча-мунча янгиликлар республикамиз мустақиллигининг 1 йиллик байрамига қадар амалга ошса ажабмас.

Ш. ОБИДОВА.

● Олий ўқув юртларида

ИМТИҲОНЛАР ЯКУНЛАНМОҚДА

ТАЛАБАЛАР ҳаётида қизиқ даврлар бўлади. Улар кириш имтиҳонларига пухта тайёргарлик кўриб, олий ўқув юртлари бўсағаларига қадам қўяр эканлар, дастлабки имтиҳонларда қаттиқ ҳаяжонга тушадилар, ҳар бир баҳо учун «жон олиб, жон берадилар»... Имтиҳонлар бошланиши ўз йўлига. Улар ниҳоясига етаётган кезлар ҳам ўзгача бир маънога эга бўлади. Зотан, натижаларга якун ясаш пайтлари бошланади, талабалар бирбирларидан ўзиш кўйига тушиб қоладилар.

Куни кеча биз Тошкент Давлат маданият олийгоҳида бўлиб, сўнгги имтиҳонларнинг бориши, қабул комиссияси ташвишлари билан танишдик.

— Аҳволимизнинг қандай эканлигини сўрамай қўяқолинг, — дейди қабул комиссияси масъул котиби Мансур Бекмуродов, — шу кунларда «оёғи куйган товуқдек» югур-югурдан бўшамай қолдик. Лекин, хурсанд қиладиган нарса шуки, имтиҳонларимиз маромида кетмоқда. Энг муҳими, ҳеч қандай фавқулодда ҳол бўлгани йўқ. Бўлажак толиби илмлар босиқлик билан, шошмасдан ҳар бир довондан ўтмоқдалар.

Бизда маданий-маърифий ҳамда кутубхоначилик куллиётлари мавжуд бўлиб, биз уларга бу йил 175 нафар йигит-қизни қабул қиламиз. Ҳозирча бир ўринга тўрт киши даъвогарлик қилиб турибди. Кимнинг омади чопишини сўнгги имтиҳонлар кўрсатади.

Ҳали айтганимдек, биз анъанавий касблардан ташқари бу йил янги — менежерлик, ижтимоият тадқиқотчилари бўлимларини очдик. Чунки, бозор муносабатларига ўтиш маданият соҳасида ҳам янги касб соҳибларини тайёрлашни тақозо этмоқда.

Бугун-эрта сўнгги имтиҳонлар тугайди. «Хирмон кўтарадиган кун» яъни мандат комиссияси бўладиган соатлар ҳам узоқ эмас. Биз ҳар бир толиби-илмга омад тилаб турибмиз. Чунки, ҳар бир инсон борки, олий ўқув юртига эзгу умидлар билан келади.

...Ҳа, кўпчилик талабалар ҳаётидаги бугунги ташвишли дамлар ҳадемай ортда қолиб кетади. Дастлабки дарслар бошлангач, улар ҳозирги кириш имтиҳонлари топшириш кезларини узоқ вақт эслаб юрадилар.

У. РАҲИМОВ.

СУРАТЛАРДА: қабул комиссиясида (юқорида); сўнгги имтиҳон пайтлари; маълумотнома тахтаси ёнида. (чапда).

Д. АҲМАД олган суратлар.

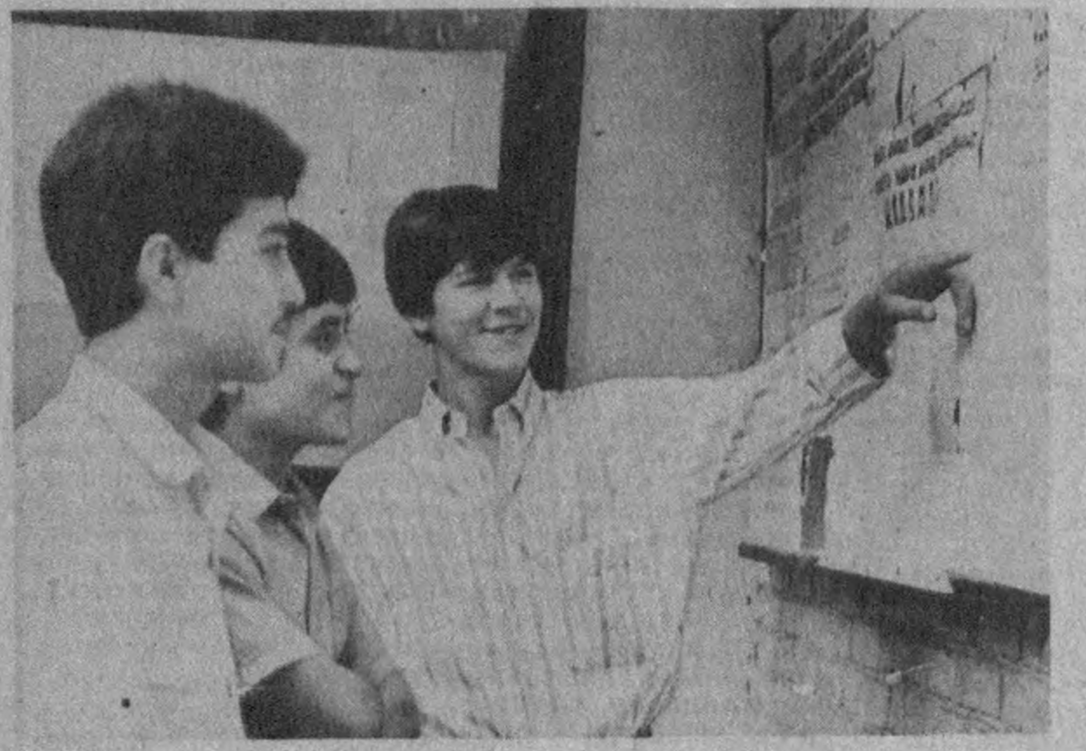

ИШБИЛАРМОНЛАР УЧУН ЖУРНАЛ

Жумҳуриятимиз газета дўконларида янги журнал пайдо бўлди. «Сток эксченж бюлетин оф зе ист» деб номланган 24 саҳифали бу журнал инглиз тилида рўзнома шаклида нашр этилган.

Янги нашр чет эллик ишбилармонларга Ўзбекистон иқтисодиёти тўғрисида, у нафақат ўзининг хомашёси, балки юқори сифатли маҳсулотлари билан ҳам жаҳон бозорига чиқиши мумкинлиги ҳақида тўғри маълумот беради.

(ЎзА мухбири).

ЎҚИДИНГИЗМИ?

ЭЪТИҚОДИМИЗ СЎНМАЙДИ

ҲА, ЖУДА кеч бўлса-да, миллий қадриятларимизнинг, дину-эътиқодларимизнинг асл моҳиятини тушундик. Уни ҳар томонлама халққа етказиш лозимлигини англадик.

Турли нашриёт-матбаа бирлашмаларида чоп этилаётган Қуръони карим, ҳадислар ҳамда бошқа диний китоблар, оятлар битилган нақшиндор плакатлар фикримизнинг далилидир.

Яқинда «Китоб» нашриёт-матбаа бирлашмасида чоп этилган «Ёсин сураси» деб номланган жажжи ҳажмдаги қўлланма китоб жавонларидан ўз ўрнини топишига ишонамиз.

Мазкур қўлланмада Маккада нозил бўлган 83 оятнинг фазилатлари ҳақида сўз юритилган. Улар эски араб алифбосида битилган бўлиб, барчага тушунарли бўлиши учун ҳозирги ёзувда ҳам оятларнинг ўқилиши ва мазмуни алоҳида битилган.

Эски услубдаги, нозик нақшлар билан безатилган, 38 саҳифадан иборат бу жажжи дурдонанинг фазилатларидан яна бири: фарзандлар тарбиясида муҳим бўлган фикрлар айтилганлигидадир.

«Ёсин»нинг ўн еттинчи сурасида: **«Бизнинг вазифамиз, фақатгана (ҳақиқатни) очиқ етказиш, холос»,** — дейилади.

Ҳа, муқаддас динимизнинг биз билмаган шундай ҳақиқатлари бор экан, унга бўлган эътиқодимизнинг сўнмаслиги муқаррардир.

С. АБДУРАҲМОНОВА.

ЗАМОНАВИЙ ПОЛИКЛИНИКАЛАР

Кейинги пайтларда аҳолига поликлиника орқали тиббий хизмат кўрсатишда қатор муҳим янгиликлар амалга оширилмоқда. Пойтахтимизнинг «Қорасув-3» даҳасида очилган катталар поликлиникасида ҳам илғор усуллар жорий этилмоқда. Ҳозир бу ерда кунига 600 нафардан ортиқ бемор қабул қилиниб, тегишли тиббий ёрдам кўрсатилмоқда. Ҳар томонлама малакали хизматни йўлга қўйишда замонавий асбоб-ускуналар қўл келмоқда. Янги сотиб олинган бу хил аппарат ва қурилмалар учун 75 минг сўм пул сарфланди.

Тошкент трактор заводи даҳасида қад кўтараётган янги поликлиника эса яқин орада ишга тушади.

С. ОДИЛОВА.

ҚОВУНПОЛИЗДАГИ ЧАЙЛАДА

(Манзарали ҳикоя) — —

КУН БУЙИ лов-лов ёнган қуёш кечки пайт қизғиш тусда ҳолсизланибгина ер ортига ботиб кетди. Шафақда тасбеҳ шодасидек сузаётган булутлар тизмаси бир он гунафшаранг товланиб турди-да, зум ўтмай ингичқа калам қош бўлиб қотиб қолди.

Уззукун қовун узиб, қовун ташиб ҳориб-толганимдан оёқда тик туришга ҳам мадорим йўқ эди. Полиз юқорисидаги тўрт устунли баланд чайлага чиқдиму, узала тушиб, оёқ-қўлларимни ёзиб ётдим. Шамол чугури қовунларнинг ёқимли ҳидига ҳар хил ўт-гиёҳларнинг хуш бўйларини қўшиб чарх урганча бутун далага муаттар ис таратади. Мушку анбарга тўйилган ҳаводан мириқиб симирдим, тим қора осмонга сап-сариқ гуллардек сочилиб кетган юлдузларга тўлиб-тошиб, ўзимдан-ўзим хитоб қилдим:

— Олам нақадар мўъжиза! Осмон мунчалар нурафшон, юлдузлар мунчалар чароғон, дунё мунчалар бепоён!— Шундай дейману гўё юлдузлар томон учаётгандек уларни қўл чўзиб қучаётгандек бўламан. Булар бежиз эмас. Шамол дамбадам «гув-гув»лаб чайлани тебратганда ўзимни худди Сулаймон тахтида ётиб, осмону фалакда сузиб бораётгандек ҳис қиламан. Шунақа ширин хаёллардан сарҳуш эдим, бирдан қишлоқ чеккасидаги жарликдан бўлиниб-бўлиниб келаётган шикаста садо тун зулматига қўшилиб роҳат-ҳаловатимни бузди. Нафас олмай, тек қотганимча, ўша ёққа қулоқ солдим.

— Ҳақ!.. Ҳа-ақ!.. Ҳа-а-ақ!..

Бу, тун қуши — Ҳаққушнинг ноласи эди. Маъюс овози ҳар гал ҳавога таралганда акс садосидан она-Ер гўё залворли тўлғанар, ўқтин-ўқтин нафас олгандек бўлар, мен ётган чайла ҳам инграгандек «ғичир-ғичир» тебранар, қушнинг дардли нидоси ҳамон юракни эзиб-эзғилаб, эврилиб, тун рангидан қора ипак эшиб, самоларга учар эди. Ҳаққуш сайрарди:

— Ҳақ!.. Ҳа-ақ!.. Ҳа-а-ақ!

Илтижоли бу оҳангни эшитганим сари ич-ичимдан бир фиғон кўтарилиб, томоғимга нимадир тиқилди-ю, беихтиёр кўзимдан ёш қуйилди, синиқ овозда жарлик томонга муножот қилдим:

— Эй, туннинг доно қуши, мунчалар «Ҳақ!» деб нола чекасан?

Бир дақиқа ўтмай жавоб садоси келди:

— Ҳақ!.. Ҳа-ақ!.. Ҳа-а-ақ!

— Ўзи нима деб илтижо қилаяпсан, Ҳаққуш?

— Ҳақ!.. Ҳа-ақ!.. Ҳа-а-ақ!

— Тушуни олмаяпман, бирор хизматинг ҳақини сўраяпсанми?

— Ҳақ!.. Ҳа-ақ!.. Ҳа-а-ақ!

— Яна тушунолмадим, эй нолакор қуш! Қадим ривоятларда, бу қушлар асли Ҳасан-Ҳусан бўлишган, биттасини, жарликда кечаси сел оқизиб ҳалок қилган, Ҳаққуш ўша укаси Ҳусанни ўлмаган деб ўйлаб, жарлигу харобаларда тун кечалари «Исоқ-Исоқ»лаб куйиб-ёниб излаб юради, дейилган... Укажонингни топиш учун уни чақириб нидо қилаяпсанми?

— Ҳақ!.. Ҳа-ақ!.. Ҳа-а-ақ!..

— Ёки ягона Аллоҳнинг бир минг бир номидан бирини айтиб, Ҳақ таолога ҳамду сано ўқияпсанми?

— Ҳақ!.. Ҳа-ақ!.. Ҳа-а-ақ!

— Ёдимга тушди!.. «Ҳақ!» деб— ҳақиқат излаяпсанми?

— Ҳақ!.. Ҳа-ақ!.. Ҳа-а-ақ!

Нолангга тушунгандек бўлдим, Ҳаққуш! Тун зулматида беҳуда фиғон чекмаётган экансан. Бу дунёда ақл-заковат соҳиби Инсон ҳам чарх кажрафторининг тескари айланганидан бутун умр курашиб, ҲАҚИҚАТ излайди, уни инсон ақл-заковат, сабр-қаноат, меҳнат-машаққат билан топади. Сен буни яхши биласан, бу ёруғ оламда қулоғи бор ягона доно қушсан! Эшит, минг бор «Ҳақ!» деб ёлғиз Аллоҳдан она-Еримиз учун Ҳақиқат ато этишини, одамлар иноқ, тинч, бахтли бўлиб яшашларини яхши ният қилавер!..

...Олисдаги жарликнинг қоронғу қўйнидан энди дилгир оҳанг ўзгача маънода келди:

— Ҳақ!.. Ҳақиқат!..

Сайёрамизнинг ҳамма ерига нур бўлиб таралгин!.. Ҳақ!..

Чайлада Ҳаққушнинг ғамгин нидосини тинглаб ётарканман, кўзим ёшланди, бундай қарасам, тун осмонининг қора қозонида юлдузлар тилла сочларини юлиб-юлқиб йиғлашар, улар гўё «ДУНЁ ЛАЗЗАТИ — ҲАҚИҚАТ!» деган оҳангда олтин қўнғироқчаларини чалишар, Ҳаққуш номидан Арши аълога ҳамду сано, нола-ю таваллолар йўллашар эди.

...Қовунполиз ҳавосида эса чугури қовунларнинг ўткир ҳиди гуркираб, бу хушбўйликка маст чирилдоқлар бир-бирларига гал бермай, чириллаб хониш қилишар эди...

Тўлқин РАСУЛЕВ.

ДОЛЛАРНИНГ НАРХИ ТУШМАЙДИ

Тошкент валюта биржасида ўтказилган навбатдаги савдо анча зерикарли бўлди. Ҳар биттаси 145 сўмдан атиги 22 минг доллар сотилди.

Бундай сусткашликнинг сабаби нимада? Ахир Москва, Санкт-Петербург ва МДҲнинг бошқа йирик шаҳарларидаги валюта биржаларида доллар илгаригидек талаш-ку, қолаверса у ерларда долларнинг нархи ҳам юқори-ку. Бу саволнинг жавоби оддий: республика корхона ва ташкилотлари сўм етишмаётганидан қийналишаётганда. Банклар ўртасидаги ўзаро ҳисоб-китоблардаги мураккабликлар туфайли кўпгина меҳнат жамоалари фақат иш ҳақи учунгина пул олишмоқда.

Валютани айрим шахсларга ҳам сотиш мумкин эди, албатта. Аммо Тошкент валюта биржаси долларни асосан ташкилотларга сотишга ихтисослашмоқда.

(ЎзА мухбири).

Муҳаррир Н. НАСИМОВ.

● Диққат, тадбир ўтказилмоқда

ТРАКТОР «ЖИГУЛИ» ЭМАС...

Тошкент вилояти ҳудудида 7 ой мобайнида 1035 та йўл-транспорт (шу жумладан, 48 таси тракторларни носоз ёки маст ҳолда ҳайдаш, тезликни белгиланганидан ошириб юбориш билан боғлиқ) ҳодисаси рўй берди, 208 киши ҳалок бўлди, 1156 киши ҳар хил даражадаги тан жароҳати олди.

ТУКИН куз арафасида турибмиз. Айниқса, бугунги шароитда бу фаслга илгаригидек қоғозда эмас, амалда пухта тайёргарлик кўриш керак. Бозор иқтисодиёти раҳбарларнинг кўзини мошдек очиб қўйди. Нархлари заҳардан ҳам қиммат бўлиб кетган трактор ва прицепларни наридан—бери таъмирлаб, ҳайдовчиларни ўз ихтиёрларига ташлаб қўйган хўжалик, корхона, ташкилот раҳбарлари ишлар айни қизийдиган куз палласида чаппак чалиб қолаверадилар. Бунақа маҳалда юк ташийдиган тракторлар топилмас матоҳга айланади, далалардаги ҳосил эса кутиб турмайди. Қарабсизки, бепарволик туйнугидан игнадек зарар туядек бўлиб чиқаверади...

Вилоят Автомобиль назорати бошқармаси ҳар йили тракторларни созланган ҳолда бошқариш, маст бўлиб катта йўлларда елдек учадиган ҳайдовчиларга қарши муросасиз кураш олиб бориш борасида махсус тадбир ўтказади. Тўғри, тадбир ўтказиладиган ойда қоида бузишлар бироз камаяди, тракторчиларнинг хушёрликлари ошади. Лекин, йўл ҳаракати қоидаларига фақат махсус ойлардагина эмас, балки, ҳамиша амал қилиш керак эмасми? Назоратчилар раҳбарларни уйғотиб, ҳайдовчиларни туртиб туришлари керакми. Ахир, тадбиркорлик билан топилган даромадлар ДАН бошқармаси ҳисобига эмас, хўжалик, корхоналар ҳисобига ўтади-ку?

Афсуски, ҳали ҳам ўз фойдасини билмайдиган раҳбарлар, ҳаётларини қадрламайдиган тракторчилар учраб туради. Эътиборсизликни қарангки, тракторларни йўл варақаларисиз, давлат белгиларисиз, ҳатто ҳайдовчилик гувоҳномаларисиз бошқаришга йўл қўядилар. Биз бир йил эмас, икки йил эмас, 25—30 йилдан бери тракторларни уйда сақламанглар, уларни махсус жойга қўйинглар, деймиз, қоидабузарларни огоҳлантирамиз, жарималар соламиз. Барибир билганларидан қолмайдилар.

Ўзбилармонлик, қиттек ичсам, осмон узилиб ерга тушармиди, дейишлар оғир оқибатларга олиб келмоқда. Оққўрғон районидаги «Мустақил Ўзбекистон» жамоа хўжалиги тракторчиси «Т28х4» маркали «34—27 ТШ» белгили тракторини «ширин»гина кайф ҳолда бошқариб бораётганда ушланди. Энди у 24 ой трактор ҳайдамайди. Ўрта Чирчиқдаги Ким Пен Хва номли жамоа хўжалиги тракторчиси Рашид Аҳмедов бир йилга ҳайдовчиликдан маҳрум этилганлигини эшитиб, кайфи тарқаб кетди., 1992 йил, 19 апрель куни Оҳангарон районидаги Навоий номли жамоа хўжалиги тракторчиси Зиёвиддин Эшбоев тракторини маст ҳолда бошқариб кетаётиб, фалокатга йўлиқди. Зиёвиддин ва ҳамроҳи Улуғбеклар оғир тан жароҳати олдилар.

Созланмаган трактор ёки машинада йўлга чиқиш охир-оқибатда бир балога йўлиқтиради. Тошкент трактор заводида ишлайдиган Шокарим Ҳасанов буни биларди, билиб туриб, носоз тракторини миниб кетаверди. Йўлда олдинги шина ғилдиракдан чиқиб трактор ағдарилди. Натижада ўзи ва 2 йўловчи жароҳатланди.

Трактор «Жигули» эмас, унга маълум даражада тезлик белгиланган. Агар тезликни оширсангиз, тракторнинг «оёғи» осмондан бўлиши ҳеч гап эмас. Тезликка амал қилмаслик Бекобод районидаги «Авангард» давлат хўжалиги тракторчиси Ш. Раҳматуллаевнинг ҳалокати билан якунланди. Биз марҳумнинг оила аъзоларига ҳамдардлик изҳор этиш билан бирга, бошқа тракторчиларни хушёрликка чақирамиз. Сиз ўзингизга керак бўлмасангиз, оилангизга, фарзандларингизга кераксиз. Ҳар бир киши ана шу мақсадда ўзини авайлаб, турли фалокатлардан сақланиб юриши лозим.

Вилоят автомобиль назорати бошқармаси ҳаракат хавфсизлигини таъминлаш мақсадида «Трактор операцияси»ни (10 августдан 10 сентябргача) ўтказишни режалаштирди. Хўжалик, корхона, ташкилот раҳбарлари трактор ва прицепларнинг техник ҳолатлари созлигини текширишни кучайтиришлари, ёритгич, тўхташ сигнали, бурилиш кўрсаткичи, тормоз қурилмалари, ҳимоя занжирлари билан таъминлашлари, ер ҳайдайдиган ва уч ғилдиракли тракторлардан транспорт воситаси сифатида фойдаланишга йўл қўймасликлари, ҳайдовчилик гувоҳномасисиз, йўл варақасисиз ҳамда маст ҳолда трактор ҳайдаш, уларни яшаш жойларида сақлашга муросасиз бўлишлари шарт.

Белгиланган қоидаларни бузган кишиларга нисбатан қатъий чоралар кўриш, уларни жамоа йиғилишларида муҳокама этиш йўл-транспорт ҳодисаларининг камайишига, одамлар ҳушёрликларини оширишга имконият яратади.

Абдукарим ҚУШБОЕВ, вилоят Давлат автомобиль назорати бошқармаси ходими, милиция капитани.

БОШИДАН ЎТГАН — ТАБИБ

КАРАМНИНГ КАРОМАТИ

Кўз кунларининг бирида Қаюм аканинг товони қаттиқ оғриб қолди... Илгарилари тез-тез безовта қилсада, унга эътибор бермасди. Бора-бора дард кучайди. Бир куни эрта билан туриб оёғини ерга босаман дедию, босолмади. Оғриқ қимирлатишга қўймасди. У ўша куниёқ ўғлининг ёрдамида машинасига ўтириб, шифохонага борди. Нажоткор беморни кўриши биланоқ касалини билди, чунки бундай оғриқ билан мурожаат қилувчилар кейинги вақтларда кўпайиб кетганди. У беморга тушунтирди:

— Амаки, товонингизга туз йиғилган. Бундай ҳолат белда, елкада, тиззада ва бошқа жойларда ҳам бўлиши мумкин. Оёқдагисини «шпора» дейилади. Сизга ҳозир бир-икки хил дори ёзиб бераман, укол белгилайман, электр даволаш усулидан фойдаланасиз. Ейдиган овқатларингизга бундай буён эътибор беришингиз керак. Қази-қарта, қотган (тузланган) гўшт, умуман шўр нарсалар емайсиз. Овқатнинг ҳам тузини пастроқ истеъмол қилсангиз яхши бўлади.

Қаюм ака дорилар учун ёзилган қоғозларни олиб, оқсоқланганича шифокор хонасидан чиқди. Баъзи дорилар топилди, баъзилари камёб, отлиққа ҳам йўқ. Ҳар куни ўғли уни эрталаб ва кечқурун шифохонаға машинасида уколга ёки электр даволашга олиб бориб юрди. Натижа эса билинмасди. Навбатдаги муолажага эрталаб отланишаётганда қаршидаги қўшни эшигидан чиқиб қолди ва касалини суриштирди.

— Э, бунинг давоси осон, мен ҳам ўтган йили шундай дардга дучор бўлган эдим, чораси ўзимизнинг оддий карам экан. Карамни оласиз, баргларини яхшилаб майдалагичдан ўтказасиз, суви билан товонга боғлайсиз. 24 соат тургач, уни олиб ўша жойга анжирнинг баргидан боғлаб яна 24 соат қўясиз. Шу муолажани 4—5 марта қайтарсангиз, тузларни карам суви эритиб, сизни дарддан фориғ этади,— деди қўшни.

Улар шифохонага кетишаётгани, қўшни эса ишга шошаётгани учун гапни қисқа қилди ва охири қўшиб қўйди:

— Қаюм ака, кечқурун ишдан қайтиб келай, ўзим чиқиб сизга табиблик қиламан.

Муолажалардан маълум бўлишича карамнинг суви таъсирида инсон териси ва мускуллари сувга тушган нондек бўкар ва бўш бўлиб қолар экан. Шунинг натижасида у ерда тўпланган тузлар батамом эриб кетаркан. Тери ва мускулларни ўз ҳолига келтирувчи омил сифатида анжирнинг барги хизмат қилар экан. Қаюм ака кетма-кет икки марта муолажа қилган эди, ҳеч нарса кўрмагандек бўлиб кетди. Шу вақтдан сўнг Қаюм ака «шпор» билан оғриган 3—4 танишига карамли муолажани тавсия қилди. Уларнинг ҳаммаси тавсиячига ташаккур ва миннатдорчилик изҳор қилдилар, чунки улар ҳам дарддан фориғ бўлиб кетишганди.

Карим МАҲКАМОВ, кекса педагог.

ЭЪЛОНЛАР, БИЛДИРУВЛАР

МУҲТАРАМ ТЕЛЕТОМОШАБИНЛАР ВА РАДИОТИНГЛОВЧИЛАР!

Ўзбекистон ҳудудида намойиш этиладиган барча телекўрсатувлар ҳамда радиоэшиттиришлар ҳақида олдиндан батафсил маълумот бериб борувчи республикадаги яккаю-ягона нашр — **«ТОШКЕНТДАН ГАПИРАМИЗ ВА КЎРСАТАМИЗ»**га.

1992 ЙИЛ УЧУН ОБУНА ДАВОМ ЭТМОҚДА

ОБУНА БАҲОСИ: бир ойга — 8 сўм 75 тийин, бир йилга — 105 сўм.

Нашр кўрсаткичи — 75490.

Обуна «Союзпечать» ташкилотлари ҳамда алоқа бўлимларида чекланмаган миқдорда қабул қилинади.

Мабодо, жойларда обунани расмийлаштириш билан боғлиқ саволлар туғилса, «Шарқ» нашриёт-матбаа концернининг Матбуот тарқатиш агентлигига (телефони 33-58-72), ҳамда Ўзбекистон Алоқа вазирлиги Республика Матбуот тарқатиш марказига (телефони: 33-60-78) ёки ҳафтанома таҳририятига (телефони 33-32-93) мурожаат қилишингиз мумкин.

Р. Р. Шредер номидаги мевачилик, узумчилик ва виночилик илмий-текшириш илмгоҳининг жамоаси соғломлаштириш лабораториясининг катта илмий ходими, биология фанлари номзоди

Ингора АҲМЕДОВАнинг

вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳуманинг оила аъзоларига таъзия изҳор қилади.

Тошкент ҳақиқати

МУАССИСЛАР: ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ КЕНГАШИ ВА «ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» ЖУРНАЛИСТЛАР ЖАМОАСИ.

БИЗНИНГ МАНЗИЛГОҲ: 700000 ТОШКЕНТ, ГСП ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32.

Телефонлар:

ХАТЛАР ВА ОММАВИЙ ИШЛАР БЎЛИМИ — 33-40-48.
ЭЪЛОНЛАР ВА ТИЖОРАТ БЎЛИМИ — 33-99-15.

● Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концерни. 700000, Тошкент, ГСП, Ленинград кўчаси, 32. Рўзнома офсет усулида А—2 форматида босилади. ● 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Нашр кўрсаткичи: Г—284. Индекс: 64872. Босишга топшириш вақти — 20.30. Босишга топширилди — 19.50. 31650 нусха босилади.